№ 196 ՈՒՐԲԱԹ 5 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐԻ

1914
ՔԱՌԱՍՈՒՆԵՐԵՔԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ

ՄՇԱԿ

ՀԻՄՆԱԴԻՐ ԳՐԻԳՈՐ ԱՐՔԵՊԻՍԿՈՊԻ

ՈՒՐԲԱԹ 5 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐԻ № 196

Տարեկան գինը 10 ռուբլի. կէս տարվանը և 7 ամսվանը 6 ռուբլի. ամսական 85 կոպ.
Առանձին համարները ԱՄԵՆ ՏԵՂ 5 ԿՈՊ.
Թիֆլիսում գրվում են իմ տպարանը.
Մեր հասցէն՝ Тифлисъ, редакція «Мшакъ» Соломоновская ул., № 21.
Tiflis, Rédaction „Mschak"
Խմբագրատան տէլէֆօն № 2—53.

Խմբագրութիւնը բաց է առաւօտեան 10—2 (բացի կիրակի և տօն օրերից)
Յայտարարութիւն ընդունվում է ամեն լեզուով
Յայտարարութիւնների համար վճարում են իւրաքանչիւր տողատեղին 20—10 կոպ.
Տպարանի տէլէֆօն № 67.

ՄՇԱԿ

Հասցէն՝ ТИФЛИСЪ, Редакція «МШАКЪ». Соломоновская ул., № 21.
TIFLIS, Rédaction du journal «MSCHAK».

ՍԵՊՏԵՄԲԵՐԻ 1-ԻՑ ՄԻՆՉԵՎ
ՏԱՐՎԱՑ ՎԵՐՋԸ 4 ՐՈՒԲ.
Բաժանորդագրվել կարելի է իւրամանչիւր ամսի 1-ից սկսած։
Հասցէն փոխելու համար պէտք է ուղարկել նաև հին հասցէն և 40 կ. նամակագրոշմ։
ՀԻՆ ՀԱՍՑԷՆ և 40 կ. չուղարկողների խնդիրները՝ հասցէն փոխելու վերաբերմամբ՝
ԿԸ ԹՈՂՆՎԵՆ ԱՆՀԵՏԵՒԱՆՔ։

Յայտարարութիւնների համար պիտի վճարել 1 երեսի վրա իւրաքանչիւր տողատեղին (պետիտ)—20 կ., IV երեսի վրա—10 կոպ.։

1914 թ-ի տարեկան բաժանորդները, որոնք առ 1-ն յունվարի 1915 թ. լրիւ վճարած կ-ունենան բաժանորդավճար 10 ռուբլին, ԶՐԻԱԲԱՐ կը ստանան հետևեալ 2 գրքերից մէկն ու մէկը. «ԳՐ. ԱՐՔԵՊԻՍԿՈՊԻ ԱՇԽԱՏՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ 1865—1871 թ.», «ՄԱՆՐԱՆԿԱՐՆԵՐ» Վրթանես։

ԱՊԱՌԻԿ ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ԿԱՄ ՑԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆ ՉԷ ԸՆԴՈՒՆՎՈՒՄ

Վ. ՍՄԲԱՏԵԱՆԻ
Մանկական պարտիզում եւ ուսումնարանում

պատրաստվում են տղաներ, աղջիկներ բոլոր պետական միջնակարգ դպրոցներ մտնելու։ Ներկայ թւի մայիսին քննութեան ենթարկվող երեխաները բոլորը աջողութեամբ քննութիւնը բռնեցին։ Մայրենի լեզուն հայ երեխաներին պարապեցը է։ Թոյլերի հետ պարապում են ճաշից յետոյ։ Ընդունելութիւնը ամենայն օր՝ 9—2, 4½—8 ժ., պարապմունքները սեպտեմբերի 1-ից։ Փողոց Պասկեվիչի, № 13։ 826. (առ.) 7—7

Կանանց 4-դասեան Մասնաւոր Դպրոց, II կարգի

Աշակերտուհիների ընդունելութիւնը այբուբենական, բարձր և տարրին բաժն.։ I, II, III և IV դասար. շարունակվում է առ. ժամը 10-ից մինչև կեր. ժամը 1-ը։ Ալէքսէյեվսկայա փող. № 17 (Լօրօնցօվի արձանից դէնը, Միխայլովսկի պրոսպէկտով, երկրորդ փողոց)։ առ. (ու.) 828. 2—2

ՀԱՄԱԵՒՐՕՊԱԿԱՆ ՊԱՏԵՐԱԶՄ

—o—

ԳԵՐԱԳՈՅՆ ԶՕՐԱՀՐԱՄԱՆԱՏԱՐԻ ԿՈՉԸ

(Պաշտօնական)

3 սեպտեմբերի

ՊԵՏՐՕԳՐԱԴ.—Գերագոյն Զօրահրամանատարը դիմեց Աւստրօ-Ունգարիայի ժողովուրդներին հետևեալ կոչով, տպված Աւստրօ-Ունգարիայում բնակվող ժողովուրդների ինն լեզուով.

Աւստրօ-Ունգարիայի ժողովուրդներ!

Վիէննայի կառավարութիւնը Ռուսաստանին պատերազմ յայտարարեց նրա համար, որ Ռուսաստանը, հաւատարիմ իր պատմական պատգամներին, չէր կարող անպաշտպան թողնել Սերբիան և թոյլ տալ տրակացնել նրան։

Աւստրօ-Ունգարիայի ժողովուրդներ!

Ոտք դնելով ռուսաց զօրքի գլուխն անցած՝ Աւստրօ-Ունգարիայի սահմանները, Մեծն Ռուսական Ցարի անունից յայտարարում եմ ձեզ, որ Ռուսաստանը, որ քանիցս իր արիւնն է թափել յանուն ժողովուրդների ազատագրութեան օտարերկրեայ բռնաւորլծից, ուրիշ այլ բան չէ որոնում, բացի իրաւունքի ու արդարադատութեան վերականգնումից։

Ձեզ, Աւստրօ-Ունգարիայի ժողովուրդներ, նա նոյնպէս բերում է այժմ ազատութիւն և ձեր ժողովրդական ակնկալութիւնների իրականացումն։ Աւստրօ-Ունգար կառավարութիւնը դարեր շարունակ սերմանել է ձեր մէջ երկպառակութիւն ու թշնամութիւն, որովհետև միայն ձեր անմիաբանութեան վրա յենվում ու կիրառվում էր նրա իշխանութիւնը։ Ռուսաստանը, ընդհակառակը, ձգտում է սոսկ մի բանի՝ որպէսզի ձեզանից իւրաքանչիւրը կարողանայ զարգանալ ու բարեկեցիկ վիճակ ունենալ, պահպանելով հայրերի թանգագին հարստութիւնը՝ լեզուն և հաւատը, և, միացած հարազատ եղբայրների հետ, ապրել խաղաղութեամբ և համերաշխ հարևանների հետ, յարգելով սրանց ինքնակենցաղը։

Հաւատացած, որ դուք բոլոր ոյժերով կաջակցէք այդ նպատակին հասնելու, յորդորում եմ ձեզ դիմաւորել ռուս զօրքերին՝ ինչպէս հաւատարիմ բարեկամների և ձեր լաւագոյն իդէալների համար մարտնչողների։

Գերագոյն Զօրահրամանատար գեներալ-ադիւտանտ ՆԻԿՕԼԱՅ։

Օգոստոս, 1914 թ. (Հ. Գ.)

ՌՈՒՍ-ԳԵՐՄԱՆԱԿԱՆ ԵՒ ՌՈՒՍ-ԱՒՍՏՐԻԱԿԱՆ ՊԱՏԵՐԱԶՄ

(Պետ. Հեռ. Գործ.)

3 սեպտեմբերի

ՊԵՏՐՕԳՐԱԴ.—Իւզէֆովի մօտ Վիսլայի գետանցքը պաշտպանում էր լանդշտուրմի մի զօրամաս։ Օգոստոսի 17-ին մեր հեծելազօրը, փոքրաթիւ հետիոտն վաշտի աջակցութեամբ, յանկարծակիի բերեց տակաւին դիրք չը բռնած թշնամուն։ Մեր արտիլէրիայի աջող կրակով լանդշտուրմի առաջխաղացութիւնը բառիս բուն նշանակութեամբ խափանվեց։ Առաջապահ զօրախմբերը փախան զանազան կողմեր և ցիրուցան եղան անառուռում։ Մեր արտիլէրիան նոյնպէս ցիրուցան արեց թշնամու թնդանօթաձիգ վաշտերին։ Տեսնելով արտիլէրիայի անխուսափելի կորուստը, հակառակորդը առաջ մղեց հեծելազօրի գնդին, բայց սա էլ պէտք է փութանակի նահանջէր, չը դիմանալով մեր արտիլէրիայի կրակին։ Սարսափն անցաւ աւստրիական ռազմամթերքներ տանող սայլավաշտերին, որոնք նահանջեցին միանգամայն անկարգ։ Այդ ճարպիկ կատարված գործում աւստրիական լանդշտուրմը ունեցաւ խոշոր կորուստներ։ Մենք կորցրինք սպանված և վիրաւոր 2 օֆիցէրի ու 20 զինուորի։ Եանօվում մենք գերել ենք շատ զինուորի, 4 փուռ և մթերքապահեստներ։ Եանօվ-Պիկուլէ ճանապարհին մենք վերցրինք 1000 սայլ հրացաններով, հրաշէնններով և ուտեստէղենով։ Լիպօվէց-Կրակօվէց ճակատամարտում գերեցինք 1400 զինուորի, ձեռք ձգեցինք 8 գաւբից, 600 սայլ և 2 դրամարկղ։ Ուրալի գնդի կոզակ Դիակովը անձամբ ձեռք ձգեց երեք օֆիցէրի, 19 զինուորի և 32 ձի։

ՊԵՏՐՕԳՐԱԴ.—Հաղորդում են, որ աւստրիացի առաջապահ գնդերի հետ կռիւները շարունակվում են ամբողջ զօրաճակատում ի նպաստ ռուսների։ Բոլոր զօրամասերից ստացվում են տեղեկութիւններ պատերազմական աւար ձեռք ձգելու մասին։

Սանի ձախ ափին մենք աջողութեամբ յարձակումներ ենք գործ դնում նահանջող աւստրիական զօրքերի վրա։

Չը նայած գերմանացիների ամեն ջանքերին արևելա-պրուսական զօրաճակատում, նրանց չաջողվեց շրջապատել մեր զօրքերի մի մասին։

Գալիցիական կռւում, ի թիւս այլ աւարի, մենք ձեռք ենք ձգել գերմանական 36 ծանր թնդանօթ Վիլհելմ կայսրի վէնզէլով։

ՖՐԱՆՍ-ԳԵՐՄԱՆԱԿԱՆ ԵՒ ԱՆԳԼՕ-ԳԵՐՄԱՆԱԿԱՆ ՊԱՏԵՐԱԶՄ

(Պետ. Հեռ. Գործ.)

3—4 սեպտեմբերի

ՊԱՐԻԶ. — Պաշտօնական հաղորդագրութիւնը յայտնում է. «Մեր ձախ զօրաթեւում գերմանացիք սեպտ. 1-ին ցոյց տուին դիմադրութիւն էն գետից դէպի հիւսիս։ Կենտրօնում դիմադրութեան գիծն անցնում էր Բէյմսից դէպը հիւսիս Շալօնի դաշտով։ Հարաւային Արգոնները գրաւած գերմանացիք նահանջեցին, անցնելով Արգոնների և Մասսի միջով։ Մինչև երէկ նրանց զօրաճակատը տարածվում էր Վարենից մինչև Կոնսանվուա։ Գերմանացիք մեր աջ զօրաթեւում նահանջեցին Մեց-Դէրմ-Շատօ-Սալէն ուղղագծով։ Մեր զօրքերի դրութիւնը Վոգէզներում և Էլզասում անփոփոխ է։ Բէլգիական զօրքը շարունակում է գործել Անտվերպէնի մօտ, լուրջ վնասներ պատճառելով թշնամուն»։

Սեպտ. 2-ի երեկոյեան հրատարակված պաշտօնական հաղորդագրութիւնը յայտնում է. «Մեր զօրքերի ձախ զօրաթեւը շարունակ ճակատում է թշնամուն հատարեա ամբողջ ուղղագծով։ Կենտրօնում, Արգոնեան անտառի և Մասսի միջև, մեր առաջխաղացութիւնը շարունակվում է։ Բոլորովին սխալ է, թէ կրօնպրինցի զօրքը պաշարում և ամբակոծում է Վերդէնը, ինչպէս մի քանի անգամ հաղորդագրեց Վ. Լիբքնեխտի գործակալութիւնը։ Վերդէնը յարձակման չէ ենթարկվել։ Միայն Տրուասօն-սիւր-Մէզ զօրաճակատը, որ պատկանում է ոչ թէ Վերդէն բերդին, այլ Մասսի վերին հոսանքներում գտնվող ամրութիւններին, մի քանի անգամ ենթարկվեց ամբակոծութեան, սակայն այդ շեղատակի ամբակոծութիւնն էլ չօգնեց։ Երէկվանից բերդը ազատ է։ Աջ զօրաթեւում փոփոխութիւն չը կայ»։

ՊԱՐԻԶ.—Սեպտեմբ. 1 և 2-ին թշնամու յետ մնացած ձախ զօրաթեւը ստիպված եղաւ կռւի բռնվել վրա հասած ֆրանսիացիների հետ։ Միւնոյն ժամանակ գերմանացիք օգնութիւն ստացան գլխաւոր ոյժերի կողմից։ Գերմանացիք ամբողջ զօրաճակատում գործադրեցին պաշտպանողական տակտիկա։ Հալածվելիս, գերմանացիք կորցրին մեծ թւով գերիների և շատ ռազմամթերք։

ԱՒՍՏՐՕ-ՍԵՐԲԻԱԿԱՆ ՊԱՏԵՐԱԶՄ

(Պետ. Հեռ. Գործ.)

3 սեպտեմբերի

ԲԷԼԳՐԱԴ.— Թշնամու չորս մօնիտօր, դուրս գալով Սլանկամէնից, երէկ կէսօրից յետոյ փորձեցին մօտենալ Բէլգրադին, բայց հրետանիների ուժեղ կրակից ցիրուցան եղան։ Գիշերը մօնիտօրների յարձակումը վերսկսվեց։ Թնդանօթաձգութիւնը երկուստեք շարունակվեց մինչև առ. ժամը 4-ը։ Սերբական հրետանիների կրակը հալածեց մօնիտօրներին, որոնք աճապարանօք հեռացան Սլանկամէնի ուղղութեամբ։

Սերբ զօրքերը գրաւեցին Վիշեգրադը։

ՅԷՏԻՆԻԷ.—Թշնամու դիրքերը Դրինայի ձախ ափին տիրում էին Ֆոչի տակ գտնվող չերնոգօրական դիրքերի վրա։ Չերնոգօրցիք, արտիլէրիայի և գնդակացիների պաշտպանութեամբ, անցան վտանգաւոր գետը, սուրնային կռւով քշեցին թշնամուն մինչև նրա ամրութիւնները և հալածեցին աւստրիացիներին դէպի Կալինօվիկ։ Թշնամին փախչելիս կարող եղաւ տանել միայն թնդանօթների կոթերը։ Մնացած զէնքը, գնդակացիներ, ռազմամթերք և բազմաթիւ գերիներ ընկան չերնոգօրցիների ձեռքը։

ՆԻՇ.—Պաշտօնապէս հաղորդվում է, որ սեպտ. 1-ին չերնոգօրական զօրքը Կրասնիչ-Դացկօ շրջանում չարդեց աւստրիական զօրքերին։

Սերբ զօրքերը յամառ կռւից յետոյ դիմեցին Վիշեգրադին և շարունակում են առաջ գնալ դէպի Բոսնիա։ Ցամաք կռիւներ շարունակվում են Կրուպանի շրջանում։ Սերբ զօրքերի ռազմագիտական գիրքը դառնում է աւելի նպաստաւոր։ Սերբ զօրքերը Լօզնիցա զօրաճակատում արգելք եղան Դրինան՝ Բաչիցայի մօտ անցած թշնամուն տարածել իր ոյժերը։ Թշնամի զօրքերը վանված են դէպի Դրինայի ափը։ Լօշնիցա-Բաչա զօրաճակատում թշնամին փորձեց անցնել Դրինան Կուրչէվինայի մօտ, բայց յետ մղվեց խոշոր կորուստներով. ոչնչացան ամբողջ վաշտեր, գերի ընկան մի օֆիցէր և 50 զինուոր։ Հիւսիսային զօրաճակատում, Սավի այն ափին, սերբ զօրքերը, չը նայած աջող գործողութիւններին, ստիպված էին նահանջել թշնամու գերազանց ոյժերի պատճառով։

ՅԷՏԻՆԻԷ.—Չերնոգօրցիք գրաւեցին Գօրաժդան՝ Ֆոչի և Վիշեգրադի միջև, և շարունակում են արշաւել արևմտեան ուղղութեամբ։

ԾՈՎԱՅԻՆ ՊԱՏԵՐԱԶՄ

(Պետ. Հեռ. Գործ.)

3 սեպտեմբերի

ՊԵՏՐՕԳՐԱԴ.—Շանխայից տեղեկացնում են, որ բրիտանական նաւատորմը Հեռաւոր Արևելքի ջրերում ձեռք է ձգել գերմանական երեք շոգենաւ։

Զիբլարտարից տեղեկացնում են, որ այնտեղ կուտակված է մեծ քանակութեամբ վառանիւթ։ 5000 բանւոր զբաղված են բացառապէս քարածուխ բեռնելով և դատարկելով։ Նաւատորմը շարունակ արթուն հսկում է նեղուցում և մօտակայ ջրերում։ Նաւահանգստում կանգնած են մեծ թւով գերմանական և աւստրիական շոգենաւեր, որոնց բռնել են բրիտանական ականանաւերը։ Մթերքների պակասութիւն բերդում և նաւահանգստում չէ զգացվում։

ՊԱՏԵՐԱԶՄ ՀԵՌԱՒՈՐ ԱՐԵՒԵԼՔՈՒՄ

(Պետ. Հեռ. Գործ.)

4 սեպտեմբերի

ՉԻՖՈՒ.— Եապօնացիք գրաւեցին Ցինդաոյի մօտ Ցիմօն և Ցգնաոջիմոն։

Պինդուի վրա գերմանական աէրոպլանից ռումբ նետվեց, որից սպանվեցին 40 եապօնացի։

Եապօնական աէրոպլանները երեք անգամ ռումբեր նետեցին Ցինդաոյի զօրանոցների վրա և իրարանցում ձգեցին զինուորների մէջ։

ՀԱՄԱԵՒՐՕՊԱԿԱՆ ՊԱՏԵՐԱԶՄԻ ԾՈՒՐԸ

(Պետ. Հեռ. Գործ.)

3—4 սեպտեմբերի

ԿՕՊԷՆՀԱԳԷՆ.— Ամստերդամից ստացված տեղեկութիւնների համաձայն, Վիլհելմ կայսրը և գերմանական գլխաւոր շտաբը գտնվում են Լիւկսէմբուրգ քաղաքում, գերմանական միսսիայի շինութեան մէջ։ Միսսիային մօտիկ բանակել են ուլանները 700 վրաններում։

ՊԵՏՐՕԳՐԱԴ.—Ուղէլի վարչութիւնը Բարձրագոյն թոյլատրութեամբ բաց թողեց Կարմիր Խաչին մեծ քանակի գլխաւոր պաշար։

ՄՕՍԿՎԱ.—Քաղաքային դուման որոշեց միջնորդել դադարեցնելու տօտալիզատորի գործունէութիւնը և յատկացնելու 11 միլիոն ռուբլի՝ վիրաւորներին օգնելու գործը ընդարձակելու համար։

ՎԱՇԻՆԳՏՕՆ.—Ամերիկան մամուլը հաւատում է, որ Ռուսաստանը, Ֆրանսիան և Անգլիան չեն հաճաձայնի հաշտութիւն կնքել առանց լիակատար բաւարարութիւն և վարձահատուցումն ստանալու, ինչպէս և առանց երաշխիքի՝ թէ Գերմանիան հնարաւորութիւնից զուրկ կը լինի երկրորդ անգամ խախտել Եւրոպայի խաղաղութիւնը։ Մամուլը խստագոյնս քննադատում է Վիլսոնին և Բրայանին, դատելով որ նրանք յանցանք են գործում՝ պաշտպանելով գերմանական դեսպանի փորձը, որովհետև ամեն մի խաղաղութիւն ներկայումս դժբաղդութիւն կը լինէր իսկական խաղաղութեան և մարդկութեան համար։ Միայն ժամանակն է, որ կարող է երկարեցնել պատերազմը, որը նորից անհրաժեշտ կը դառնայ։ Միացեալ Պետութիւնները, լրագիրների կարծիքով, չը պէտք է զէնք ծառայեն գերմանական դիպլոմատիայի ձեռքում և ի հաճոյս նրա՝ յանուն ֆիկտիվ հաշտութեան՝ խոչընդոտ լինել իսկական հաստատ խաղաղութեան։

ԼՕՆԴՕՆ.—Համայնքների պալատում Ասկվիտը ներկայացրեց մի բիլ, որով յետաձգվում է հմբուլի օրինագծի գործադրութիւնը մինչև պատերազմի վախճանը։ Ասկվիթը ըստ արժանւոյն գովաբանեց ուլստէրցի կամաւոր զինուորներին։ Ուլստէրի դէմ որևէ քայլ անելու միտք անգամ չը կայ։ Կառավարութիւնը բոլորի վերաբերութեամբ գործում է խելացի և հաւասար կերպով։ Բոնար-Լօուն յայտնեց, որ օպոզիցիայի հետ հմբուլի գործում այնքան էլ լաւ չը վարվեցին, սակայն նա կը շարունակէ աջակցել կառավարութեանը իր ձեռքի տակ եղած բոլոր միջոցներով պատերազմի ամբողջ ընթացքում։ Հմբուլի գործադրութիւնը յետաձգող բիլն ընդունվեց։

ԲՕՐԴՕ—Վիվիանին մինիսարների խորհրդի մէջ յայտնեց սերբական մինիսարների խորհրդի նախագահի ուղարկած շնորհաւորական հեռագիրը Ֆրանսիական պանծալի զօրքի փայլուն աջողութեան առիթով։ Վիվիանին պատասխանել է շնորհակալական հեռագրով, ցանկանալով աջողութիւն սերբ զօրքին։

ՀԱԱԳԱ.—Գահական ճառի ընթերցման ժամանակ թագուհի Վիլհելմինան յայտնեց, որ Հոլանդիան, ստեղծված դրութեան պատճառով, պէտք է առանձնապէս արթուն լինի։ Բարեկամական յարաբերութիւնները բոլոր երկիրների հետ շարունակվում են։ Հոլանդիայի բացարձակ չեզոքութիւնը բոլոր մեծ պետութիւնների նկատմամբ մինչև այժմ ոչնչով չէ խախտվել։ Թագուհին կոչ է ուղղում բոլոր ազգաբնակութեանը՝ խուսափել ամեն կերպ այն ամենից, որ կարող է վնասել չեզոքութեանը և ազգի ապահովութեանը։

ՊԵՏՐՕԳՐԱԴ.—Թագաւոր Կայսրը շնորհեց բելգիական թագաւորին և սերբիական գահաժառանգին 4-րդ աստիճանի Գէօրգիի շքանշանը։

Կարմիր Խաչի գլխաւոր վարչութիւնը դիմեց Գերագոյն Զօրահրամանատարի շտաբին կից գտնվող իր գլխաւոր լիազօրին, խնդրելով կազմել մի առանձին մասնաժողով՝ աւստրիացիների ձեռքով «դում-դում» պայթուցիկ գնդակներ գործածելու դէպքերը քննելու համար։

Մինիսարների խորհուրդը թոյլատրեց ռուսահպատակ ընդունել 60 աւստրիահպատակ չեխերի։ Մի քանիսը այդ չեխերից մտել են ուղղափառ դաւանութեան գիրկը։

ՍՕՖԻԱ.—Զինուորական մինիսար Բոյաջիևը նշանակվեց 3-րդ զօրաբանակի պետ գեներալ Ֆիտչէվի տեղ, որ նշանակվեց զինուորական մինիսար։

ՆԻՇ.—Ռուս և դաշնակից զօրքերի տարած փայլուն աջողութիւնների առիթով Նիշի բնակիչները կազմեցին հակայական ցոյց Կայսերական միսսիայի շինութեան առաջ։ Կայսերական հաւատարմատարը շնորհակալութիւն յայտնեց ցուցարարներին և հաւատ արտայայտեց, թէ դաշնակից զօրքերը Աստուծոյ ողորմութեամբ կընկնեն թշնամուն։

ԿԻԷՎ.—Հարաւ-արևմտեան երկաթուղիներով անց կացրին աւելի քան 60,000 գերի աւստրիացու։

Բերին մեծ քանակութեամբ պատերազմական աւար։

ԿՕՊԷՆՀԱԳԷՆ.— Վենեթիկից հեռագրում են, որ իտալական յածանաւ «Պիէմոնը» Սօմալիլէնդի ափերից շտապով Իտալիա է կանչվել։

ՎԱՇԻՆԳՏՕՆ.— Լրագիրները հաղորդում են, որ տեղական գերմանական դեսպանատունը այլ ևս չէ հրատարակում բիւլլետէններ։ Այդ անպասելի լռութիւնը վերջնականապէս համոզում է ամերիկեան հասարակական կարծիքին, թէ գերմանական զօրքերը նահանջում են դաշնակից զօրքերի առաջ։

ՍԱԼՕՆԻԿ.—Ֆրանսիական «Արմանդ» շոգենաւը Մարսէյլից Օդեսսա դիմեց 450 ռուս ճանապարհորդով։

ՊԱՐԻԶ.—Ուղարկվեցին 800 հրդեհաշէջներ վերջին կռւի դաշտում սանիտարական միջոցներ ձեռք առնելու համար, որպէս զի համաճարակներ չը սկսվեն Պարիզի շրջանում։

Պուանկարէն ստացաւ Թագաւոր Կայսրից շնորհաւորական հեռագիր Ֆրանսիական զօրքի տարած յաղթանակի առիթով։ Պրեզիդենտը պատասխանեց Նորին Մեծութիւնը շնորհակալական հեռագրով։

ՀՌՕՄ.—Մի խումբ ցուցարարներ, որոնց ոստիկանութիւնը թոյլ չը տուեց ժողովվել Ֆարնեզէ պալատի առաջ, հաւաքվեցին Կոլոսէ Ռոմբէրտոյում և կազմեցին Ֆրանսիային համակրական ցոյց։ Ոստիկանութեան պահանջով ցուցարարները ցրվեցին խաղաղ կերպով։

ԼՕՆԴՕՆ.—Անցեալ կիրակի գերմանական կանցլերի՝ Ասկվիթի ճառի արած յայտարարութիւնների առիթով, Բէյտէրի գործակալութիւնը մեծ բրիտանական արտաքին գործերի մինիսարութեան հաւանութեամբ յայտնում է, որ Դանեան հարկաւ թէ մոռացած լինի այն դերերի մասին, որ խաղացին նրա վերաբերութեամբ Մեծ-Բրիտանիան և Պրուսիան 1863 և 1864 թ. թ., երբ Դանիայի երկիրը ոտնահարված էր։ Բէյտէրի տեղեկութիւնը յիշեցնում է նաև, որ Շվեդիայի և Նորվէգիայի անձեռնմխելիութիւնը ապահովվեց 1855 թ. սեպտեմբերի պայմանագրով, ստորագրված Անգլիայից և Ֆրանսիայից։

ՈՒՐՄԻԱ.— Տեղի ունեցաւ հանդիսաւոր մաղթանք ռուսաց զէնքի յաղթութեան առիթով։ Տեղական խանները խոշոր գումարներ են նուիրում Կարմիր Խաչի համար։ Յայտնի քիւրդական ցեղապետ Սըմկօն նուիրեց 2000 ռ.։

ԹԷՀՐԱՆ.—Թէհրանի ռուսական մահմեդականները հանգանակել են պատերազմի կանչվածների ընտանիքների կարիքների համար 5400 ռ.։ Հանգանակութիւնը ռուսական մահմեդականների և հայերի միջև շարունակվում է։

ՊԷԿԻՆ.—Գերմանական հաւատարմատարը չինական կառավարութեանը երկրորդ անգամ բողոք յայտնեց եապօնացիների՝ չեզոքութիւնը խախտելու առիթով։

ՉԻՆԻՈՐԱԿԱՆ ԾԱՌԱՑՈՒԹԵԱՆ ՄԱՍԻՆ

(Պաշտօնական)

Պետրօգրադ, 3 սեպտ.

Զինուորական մարմնի կողմից։

Սեպտ. 1-ին Բաթմրագոյնս հաստատված մինիստրական խորհրդի կանոնների՝ պէտք

է նկատի առնել հետևեալները, վերաբերեալ զինուորական ծառայութեան։

1) Այն երիտասարդները, որոնք չեն օգտվում ժամանակամիջոցով իրանց ուսումը շարունակելու համար և պարտաւոր են մտնել ծառայութեան իբրև կամաւոր զինուորներ, որի համար նրանք ներկայանալու էին այս տարվայ դեկտեմբերի 15—31 կամ 1915 թ. յունիսի 15—30, պարտաւոր են այժմ ներկայանալ զինուորակոչական ատեաններին միաժամանակ այս տարվայ հոկտ. 1-ի նորակոչների հետ, բացառութեամբ նրանց, որոնք մինչև այդ ժամանակ կը ներկայացնեն իրանց ուսումնարանական հաստատութիւնների վարչութիւնների վկայականները՝ թէ անհրաժեշտ է տալ նրանց ժամանակամիջոց աւարտական քննութիւններ տալու համար։ Այդպիսի ժամանակամիջոց կարելի է տալ ոչ ուշ, մինչև այս տարվայ դեկտ. 15-ը։

2) Արտասահմանեան կրթական հաստատութիւնների ուսումը շարունակելու համար այն անձանց, որոնք այս տարի կանչվելու են զինուորական ծառայութեան, ժամանակամիջոց չի տրվի, իսկ սկզբում այդ տեսակ անձանց թոյլատրված ժամանակամիջոցը կորցնում է իր ոյժը։ Այն երիտասարդները, որոնք օգտվում էին ժամանակամիջոցից նախկին զինուորակոչներին և որոնք մինչև պատերազմ յայտարարելը ուսանում էին Գերմանիայում և Աւստրո-Ունգարիայում, այդ ժամանակամիջոցից զրկվում են։ Նոյնպէս զրկվում են ժամանակամիջոցից այլ արտասահմանեան պետութիւնների կրթական հաստատութիւններում ուսանողները, եթէ նրանք ներկայումս գտնվում են Ռուսաստանի սահմաններում։ Բոլոր այդ երիտասարդները պարտաւոր են ներկայանալ այս տարվայ զինուորակոչին ընդհանուր հիմունքներով։ Միայն ժողովրդական լուսաւորութեան մինիստրին և սրան ենթակայ միւս գլխաւոր կառավարիչներին իրաւունք է տրված թոյլատրել, իսկական անհրաժեշտութեան սահմաններում, բայց 1915 թ. զինուորակոչից ոչ այն կողմը, ժամանակամիջոց արտասահմանեան համալսարանների և բարձր կրթարանների վերջին դասընթացքներում գտնվող այն անձանց, որոնց ժողովրդական լուսաւորութեան մինիստրութիւնը իրաւունք կը տայ՝ քննութիւն տալ պետական մասնաժողովների մէջ կայսերական ռուսական համալսարաններին և այլ բարձր կրթարաններին կից։

3) Ստացուածքային դրութեան պատճառով, ինչպէս և ուղղափառ և հայ-լուսաւորչական հոգևոր ճեմարաններն ու սեմինարիաներն աւարտած անձանց՝ հոգևոր կոչում ընդունելու համար (զինուորական ծառայութեան կանոնագրքի 63-րդ յօդուած) ժամանակամիջոց այս տարվայ զինուորակոչին չի տրվի։ (Հ. Գ.)

ԱՅԼ ԵՒ ԱՅԼ ՏԵՂԵԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

(Պետ. Հեռ. Գործ.)
4 սեպտեմբերի

ԹԷՀՐԱՆ.—Թագաւոր Կայսրը ամենողորմածաբար բարեհաճեց շնորհել Սպիտակ Արծուի շքանշան հրաժարական տուած Թաւրիզի գեներալ-նահանգապետ Շուջա-ուդ-Դովլէին, որ ներկայումս Կովկաս է մեկնում առողջութիւնը վերականգնելու համար։

ՊԵՏԵՐՊԱՐԱԴ.—Երէկ Թագաւոր Կայսրը, Պետրոգրադում գտնված ժամանակ, բարեհաճեց այցելել Պալատի մինիստր կոմս Ֆրեդէրիկսին, նրա տանը։

ՍԷՎԱՍՏՈՊՕԼ.—Երեքօրեայ հեղեղը ծածկել է քաղաքի ցածր մասերը և նկուղները. ծովային ուժեղ փոթորիկ է։

ՎԼԱԴԻՎՕՍՏՈԿ.—Պրիմօրի շրջանի վրայով անցաւ տայֆուն անսովոր հեղեղի հետ, որ տևեց երեք օր շարունակ։ Լեռներից հոսվիտները գահավիժեցին ջրի յորձանքներ 11 արշին բարձրութեամբ։ Ջուրը համարեա ծածկել է Նիկոլսկ-Ուսուրիյսկի, Օլգինսկի և Իմանի շրջանների հարթ մասերը։ Շատ ուժեղ հոսանքից քշվել-տարվել են տանեակ գիւղեր։ Մարդկային զոհերի թիւը դեռ պարզված չէ։ Սատակեցին հաղարաւոր գլուխ անասուն, ջուրը քշեց բոլոր բերքը և բոլոր պաշարը։ Շտալմէյստէր Գոնդատին և իշխանութեան ներկայացուցիչները ամեն միջոց ձեռք են առնում օգնութիւն հասցնելու։ Մօտ 1000 քառակուսի վերստ ջրի մէջ է մնացել։ Ծովը ծածկված է կացարանների բեկորներով ու անասունների դիակներով։

ՊԱՏԵՐԱԶՄԻ ԾՈՒՐՔԸ

— Բոլգարիան դիմեց Յունաստանին, առաջարկելով վերաքննել Բուխարէստի դաշնագիրը։ Յունաստանը կտրուկ կերպով մերժեց։

— Անգլիական լրագիրները պնդում են, որ Անգլիայում կան 5 միլիոն 17—35 տարեկան տղամարդ և որ միայն մի օրում Լոնդոնում ցուցակագրվեցին 5000 կամաւորներ։

— Հաղորդում են, որ Հիւսիսային ծովում սկսվել է վճռական ճակատամարտ անգլիական և գերմանական նաւատորմիղների միջև։

— «Դայլի բանկի» յայտարարած մի միլիարդ մարկ զինուորական փոխառութիւնը անաջողութեան է մատնվել։

— «Central News»-ը հաղորդում է, որ Տէրմոնդում, ինչպէս և ամենուրեք Բելգիայում, արքած գերմանացի զինուորները բռնաբարում են կանանց, սպանում են ծերունիներին, կողոպտում են բանկերը և եկեղեցիները դարձնում են ախոռներ։

— Տիբէտի գլայ-լաման առաջարկեց զօրքեր և փող Անգլիային՝ ընդդէմ Գերմանիայի։ Հարաւ-Աֆրիկեան պարլամենտը յատկացրեց 20 միլիոն ռուբլի պատերազմի համար։

— «Grand Hôtel»-ի ասելով, ներկայումս Ստոկհոլմումն են պրինց Լուի-Նապոլէոնը, պրինց Մուրատը, իշխան Կոչուբէյը և իշխան Բարեատինսկին։

— Սենսացիոն տեղեկութիւն է ստացվել, թէ Ռումինիան պատրաստվում է ներս խուժել Տրանսիլվանիա։

— Սերբիական կառավարութիւնը վերադառնում է Բէլգրադ։

— Վիլհէլմ կայսրը, ինչպէս լրագիրներն են հաղորդում, շարունակ շրջում է Ֆրանսիայում իր զօրքերի մէջ և ճառեր արտասանում։ Նրան ուղեկցում են դիպլոմատներ և նկարիչ Շերէլը, որ և նկարում է կուի զանազան էպիզոդներ Վիլհէլմի ներկայութեամբ։

— Յայտնի ատլետ Ֆոսսը խնդրեց ուղարկել իրան պատերազմի դաշտը՝ թընդանօթներ տեղափոխելու համար։ Խնդիրը մերժվեց։

— Համառուսական քաղաքների միութեան համագումարը նշանակված է Մոսկվայում սեպտ. 14-ին։

— Անգլիացիք գլխովին ջարդեցին Բիւլովի և Կլուկի զօրաբանակը։ Գերմանական մի զօրամաս վերջին տաք ճակատամարտի ժամանակ համարեա մօտեցել էր Պորիզին։ Բայց դաշնակից զօրքերը վրա հասան և, շրջապատելով, սրի քաշեցին զօրամասին։ Պարիզի պաշարման հարցը ջուրն ընկաւ։ Այժմ նոյնիսկ խօսվում է, որ Ֆրանսիական կառավարութիւնը վերադառնալու է դարձեալ Պարիզ։ Պարտված գերմանական զօրքերի փախուստը Ֆրանսիայի հիւսիսային մասից շարունակվում է։

— Բումինիայում սկսվել է ուժեղ յեղափոխական շարժում ընդդէմ զինաստիայի։ Հեռագրները ամեն տեսակ մեղադրանք են բարդում Կարլոս թագաւորի վրա, անուանելով նրան նոյնիսկ պետական դաւաճան և Գերմանիայի լրտես։ Հասարակական կարծիքը խիստ յուզված է, որ կառավարութիւնը թոյլ է տալիս զէնք փոխադրել Ռումինիայի վրայով դէպի Թիւրքիա։ Սոցիալիստների կոնգրէսում որոշվել է պահանջել վերաքննել Բուխարէստի դաշնագիրը և իրականացնել բալկանեան դաշնակցութիւնը։

— Գերմանիան փորձել է կաշառել հոլլանդական մամուլի մի մասին յօգուտ իր, խոստանալով դրա համար վճարել 400,000 մարկ, բայց գործը գլուխ չեկաւ։

— Կրուպպի գործարանները, ինչպէս տեղեկացնում են Բերլինից, տենդային աշխատանքների մէջ են։

— «Բէկեն»-ը յայտնում է, որ մեր զործողութիւնների ծրագիրը մասամբ փոփոխութեան է ենթարկվելու, որովհետև Մազուրեան լճերը և առ հասարակ Պրուսիայում ռուսներին անպատասխան դիրքերը տիպեցին ռուս զօրքերին ետ քաշվել։

— Պետրոգրադ տարված վիրաւորների թւումն են նաև Թիֆլիսեցի Տատիկով և Լեռնմիր, կարսեցի Ղարագեոզեան, Կովկասի զանազան վայրերից Տարաշիձէ, Իվամշվիլի, Խատաշվիլի, Կախնաշվիլի, Յէֆֆանով, Օպօրաշվիլի, Վօրոնին, Գինաշվիլի, Սեվաստեանով, Սիգոլին, Մարտիրոսեան, Ականդուլէմով, Ակունեան և Բալայեվ։

— Նապոնիայում յայտարարվել է նոր զօրահաւաք. ինչպէս ենթադրվում է, զօրքերը ուղարկվելու են Եւրոպա։

— Սերբիական թագաւորի եղբայրը մեկնել է Հռոմ յատուկ յանձնարարութեամբ։

— Կ. Պոլսից մեկնած գերմանական մի շոգենաւ Վառնայում զէնք է բեռնում։

— Լվովում ռուսական իշխանութիւն է սահմանված։ Ազգաբնակութիւնը սիրով է ընդունում ռուս զօրքերին։ Ոչ մի աւստրիացի կամ գերմանացի քաղաքում չէ մնացել։

— Վերջին ահեղ ճակատամարտը բռնում էր 250 կիլոմետր տարածութիւն։ Գերմանացիք կորցրել են մօտ 200,000 մարդ։ Բէյմսի մօտ և Մասսի շրջանում դիակների լեռներ են։

— Ֆրանսիական լրագիրները յայտնում են, թէ մինչև տարվայ վերջը գուցէ հաշտութիւն կնքվի։

— Ֆրանսիացի ինժենէր Տիւրենէն նոր սոսկալի ռումբ է հնարել։ Պարիզի մօտ փորձելիս 300 ոչխարից բրդի կտոր անգամ չը մնաց։ Նոր ռումբը ուղարկված է պատերազմի դաշտը։

— Գերմանացիք պահանջում են տուգանք Ամիենից 2 միլիոն, Արմանտիէնից ½ միլիոն, Լախից 700,000 և Լիլից 7 միլիոն։

— Կովկասից և Դրիմից թիւրքերի մեկնումը դէպի Թիւրքիա դադարել է։ Վերադարձողներ չը կան։

— Թիւրքիայից շատ միսիթարական տեղեկութիւններ են գալիս։ Հակառուսական շարժումների մասին այլ ևս տեղեկութիւններ չեն լսվում։ Անհրաժեշտ մթերքների գներն ամենատեղ կանոնաւորվում են պարտադիր օրոշումներով։ Այն տեղեկութիւնը, թէ Թիւրքիայում սով է տիրում, հերքվում է։ Ռուս պաշտօնական անձանց կողմից։ Հերքվում է և համաճարակ հիւանդութեան մասին եղած տեղեկութիւնը։

ԹԻՒՐՔԻԱՅՈՒՄ

(Պետ. Հեռ. Գործ.)
4 սեպտեմբերի

ՊԱՐԻԶ.—Գերմանացի ծովակալ Սուշոնը, լուրերի համաձայն, նշանակվում է Թիւրքաց ծովային ոյժերի գլխաւոր հրամանատար։ Ծովակալ Սուշոնը մեկնել էր «Գեբէն»-ով։ Մի քանի գերմանացի ինժենէրներ սկսել են շտկել «Գեբէնը» կամուրջները։

ՍԱԼՕՆԻԿ.—Դարդանէլում նեղուցներով անցնելը ազատ է։

(Լրագիրներից)

— Անգլիան վերադարձրեց Թիւրքիային այն 700,000 ֆունտը, որ ստացվել էր «Ռէշիդիէ» զրահանաւի համար։

— Հնդկաստանի, Եգիպտոսի, Կովկասի (?) և Թունիսի մահմեդականները տեղեկացրել են Բ. Դրան, որ իրանց պարտականութիւնն են համարում նախազգուշացնել, թէ նրանք զէնք չեն բարձրացնի ի պաշտպանութիւն Թիւրքիայի, եթէ Բ. Դուռը պատերազմ յայտարարէ։

— Կ. Պոլսից տեղեկացնում են, որ այնտեղ ամեն օր տեղի են ունենում հսկայական ցոյցեր կապիտուլացիաները վերացնելու առիթով։ Սուլթանը, դուրս գալով պաշտամից, շնորհակալութիւն յայտնեց ամբոխին։ Մինիստրները շնորհաւորում են Թիւրքերին եւրոպացիների խնամակալութիւնից ազատվելու առիթով։ Կապիտուլացիաները վերացնելու օրը դարձել է ազգային տօն, որ կատարվելու է ամեն տարի։

— Արաբիայում բռնկվել է հակաթիւրքական շարժում։ Խուժանը գործում է փողոցներում։

— Անգլիական նաւատորմը պաշարել է Սիրիայի ծովափը, որովհետև Թիւրքաց զօրքերը յարձակում են գործելու Եգիպտոսից։

— Երբեակ համաձայնութիւնը նոր կլուրուկ պահանջ է ուղղել Բ. Դրան՝ յայտարարել հրաման Թիւրք զօրքերի զինաթափ լինելու մասին։

ԳԵՐՄԱՆԱՑԻՆԵՐԸ ԹԻՒՐՔԻԱՅՈՒՄ

— Մինչև վերջերս Կ. Պոլիս են եկել գերմանական 37 օֆիցէրներ. դրանց թւում կան և 4 գեներալ։

«Գեբէն» նաւը Կ. Պոլիսը առատորէն լցնում է գերմանացիներով։

Օգոստոսի 10-ին, երկաթուղով, Սոֆիայի վրայով Կ. Պոլիս են եկել 27 հոգի ցամաքային զօրքի օֆիցէրներ։

Օգոստոսի 14-ին ռումինական «Դոսիա» շոգենաւով Կ. Պոլիս են եկել գերմանական ինստրուկտորներ. դրանց թւում կան 13 օֆիցէր, 16 ունտէր-օֆիցէր և 56 մասնագէտներ Բոսֆորի և մասամբ Դարդանէլի բերդային թնդանօթների գործի համար։

Օգոստոսի 16-ին, Զուրբեկոյի և Սոֆիայի վրայով, յատուկ գնացքով Կ. Պոլիս են եկել 4660 հոգի զինուորա-ծովային մասնագէտներ, ինչպէս օրինակ՝ մեքենագէտներ, ականներ գնողներ, էլեքտրո-տեխնիկներ, թնդանօթաձիգներ և այլն։ Նրանց մէջ կան և միջի այլոց, և մի քանի ծովային օֆիցէրներ։

Եթէ գերմանացիների հոսանքը դէպի Կ. Պոլիս շարունակվի այսպիսի աջողութեամբ, այն դէպքում կարելի է սպասել, որ մի քանի օրից յետոյ, Կ. Պոլսում կը կենտրոնանայ ամենաքիչը գերմանական մի կորպուս։

ԴԵԼԿԱՍԷՆ ՊԱՏԵՐԱԶՄԻ ՀՆԱՐԱՒՈՐ ՀԵՏԻՒԱՆՔՆԵՐԻ ՄԱՍԻՆ

— Դելկասէն մի քանի օր առաջ, նախ քան արտաքին գործերի մինիստրի պաշտօն ստանձնելը, խօսակցութիւն է ունեցել «Corriere della Sera» թերթի թղթակցի հետ ներկայ դրութեան մասին, Իտալիայի դերի և այն օգտակարութեան մասին, որ նա չէ զգում։ Դելկասէն ի միջի այլոց շօշափեց պատերազմի հնարաւոր հետևանքների հարցը այն դէպքում, եթէ երբեակ համաձայնութեան պետութիւնները յաղթող հանդիսանան։

Ես կարծում եմ,—ասել է ֆրանսիական արտաքին գործերի ներկայ մինիստրը,—որ Եւրոպայի քարտէզը այժմ վերափոխութեան է ենթարկվելու մի ողջ դարի համար։ Այն խնդիրը, որ դրվելու է ապագայ կոնգրէսի առաջ, շատ բարդ է լինելու։ Նա աւելի բարդ խնդիր է լինելու, քան Վաթերլոյից յետոյ Վիէննայի կոնգրէսում վճռվող խնդիրը։ Շատած բաները բաժանելու են այն զոհերի և ոյժի համեմատութեամբ, ինչ որ իւրաքանչիւր կուռող պետութիւն կը տայ և կը գործադրի։ Իւրաքանչիւր մասնակից կը ստանայ իր ցոյց տուած մասնակցութեան համաձայն բաժին։ Այստեղից արդէն պարզ կարևորութիւն է ներկայանում ամեն մի պետութեան համար մի բան, թէ ինչ ցուցմունքներով պէտք է գան նրանք կոնգրէս իրանց ակտիվ մասնակցութիւնը վկայելու։

Բայց որքա՜ն գեղեցիկ կը լինի Եւրոպան իր ներկայ ճգնաժամից յետոյ։ Անգլիան ու Ֆրանսիան բարեկամ կը մնան ոչ միայն իրար հետ ապրած վտանգների յիշողութիւններով, այլև նրանով, որ երկուսն էլ միատեսակ շահեր ունեն։ Եւ Ֆրանսիան, և Անգլիան պաշտպանում են եւրոպական հաւասարակշռութիւնը ընդդէմ գերմանական հեգեմոնիայի ձգտումների։ Այդ հաւասարակշռութիւնը պաշտպանելու գործը մտնում է երկու պետութեան շահերի մէջ։ Այդ պատճառով բոլոր նշաններից երևում է, որ նրանք իրար հետ հաշտ կը լինեն։ Նրանց միջև տնտեսական մրցում չը կայ, նրանք միմեանց լրացնում են։ Գաղութային հարցերում նրանք պահպանողական են։ Նրանց գաղութային կայսրութիւնները այնքան ընդարձակ են, որ նրանց միակ նպատակ կարող է ծառայել այն բանը, որ պահեն իրանց կալուածքները և լաւ կառավարեն։ Ի՞նչ երկիւղ կարող է կրել Իտալիան Անգլիայի և Ֆրանսիայի կողմից։ Բացարձակապէս ոչինչ։ Ֆրանսիան և Անգլիան Իտալիայի հետ վիճելու և խլելու ոչինչ չունեն։ Ընդհակառակը, նրանց շահն է Իտալիային ընդհանուր բարեկամների շարքում ունենալ։ Ես այս ասում եմ ոչ թէ սանտիմենտալ դրդումներով, այլ քաղաքական ըստ նկատումներով։ Իտալիան Մի-ջերկրական ծովում խաղը տարը կը լինի Անգլիայի և Ֆրանսիայի հաւասարակշռութիւնը պահպանելու համար։ Այս երկու պետութիւնը ոչինչ չունեն Իտալիայի այն ձգտումների դէմ, ինչ որ կը թելադրի նրա հասարակական կարծիքը։

Այստեղ վերջակետ դնենք։

Ես կատարելապէս հաւատացած եմ, որ ոչ Ֆրանսիան, ոչ Անգլիան, ոչ Ռուսաստանը ոչնչով հակառակ չեն լինի, եթէ Տրիէստը անցնի Իտալիային։ Ինչ վերաբերում է Տրիէստին, նրան միացնելու մասին արդէն համաձայնութիւն են տուել Ֆրանսիան և Անգլիան, և ես կարծում եմ՝ Ռուսաստանի կողմից առարկութիւն չի լինի։ Պարզ խօսենք Ադրիատիկի մնացած ծովափի մասին. ոչ Ֆրանսիան և ոչ երբեակ համաձայնութիւն որևէ պետութիւն ձեղնից չի կամենայ խլել Վալոնը։ Կարող էք դուք այդ նոյնը ասել Գերմանիայի մասին։

Այն դէպքում, եթէ Աւստրիան չը կարողանայ պահել իր ներկայ գաւառները, այդ դէպքում մի՞թէ դուք կարծում էք, որ Գերմանիան,—եթէ նրա հետ նոյնպէս պատահի,—թոյլ կը տա՞յ իր ճանապարհը փակել դէպի Ադրիատիկ ծովը։ Ի հարկէ ոչ։ Այդպիսով դուք Գերմանիային կը հանդիպէք ձեր ճանապարհին, եթէ բաղդը բերի, որ դուք իրականացնէք ձեր օրինական ձգտումները։

Այդպէս, ինչումն է կայանում Իտալիայի շահագրգռութիւնը. Մի կողմից նրանում, որ նա իր առաջ տեսնում է պետութիւնների մի խումբ, որը կարող է թեթևացնել իր ձգտումների իրականացման գործը, միւս կողմից, նրա առջև կանգնած են երկու պետութիւն, որոնք հակառակ են նրա ընդարձակվելուն։

ԴՐՈՒԹԻՒՆԸ ՊԱՐԻԶՈՒՄ

Զինուորական թղթակիցները այսպէս են նկարագրում Պարիզի դրութիւնը։

Զէնք կրելու ընդունակ մարդիկ բոլորը գնացել են բանակի մէջ մտել և պատրաստվում են, քաղաքի պաշտպանութեան համար։ Աշխատում են բացառապէս կանայք։ Հեռագիրը, մեքենաշոյլիտենը, խանութները գրեթէ առանց յաճախորդների են։ Պարիզեան շքեղութիւնը վերացել է։ Բոլորը հագնվում են շատ համեստ։ Շատերը կարմիր խաչ են կրում իրանց կրծքերին։ Բոլոր աւտոմոբիլները զբաղված են ածվում պատերազմական պէտքերի համար։ Զիերը վերցված են հեծելազօրքի համար։ Գերմանացիների մօտենալուն սպասելով՝ ամենքը վստահ են, որ Պարիզի ամրութիւնները կը դիմադրեն նրանց։ Ամենքը յոյս ունեն, որ ֆրանսիական զօրքը, որ պատերազմական գեղեցիկ տակտիկայի շնորհիւ անվնաս է մնացել, կարող կը լինի Պարիզը ազատ պահել։ Այս են գնում նոյնպէս անգլիացիների օգնութեան և ռուսների գործողութեան վրա։

Վերջին օրերը հեռագիր է ստացվել, որ ֆրանսիական հողն է իջեցվել ռուս զօրք, որ բերվել է Արխանգելսկից։ Այդ տեղեկութիւնը ընդունվեց մեծ խանդավառութեամբ։

Գերմանական աէրոպլաններից երկիւղ կրելու պատճառով պահակներ են դրված Էյֆէլեան աշտարակի և տների տանիքների վրա։ Ֆրանսիական զրահապատ աէրոպլանների մեծ մասը զինաւորված միտրալիոզներով՝ պատրաստ կանգնած են ընդհարվելու գերմանական օդաչուների հետ։ Վերջին օրերը գերմանական միայն մի օդաչու է համարձակվել թռչել Պարիզի վրայով, որը մի քանի ռումբեր է նետել և վիրաւորել մի քանի խաղաղ բնակիչներ։ Ազդանշանները գերմանական օդանաւին դիտում էր առանց իրարանցումի, իսկական ֆրանսիական հետաքրքրութեամբ։ Ամեն բանի հետ կարելի է հաշտվել։

Պարիզի ազդաբնակութեան մի նշանաւոր մասը թողնում է Պարիզը։ Իշխանութիւնները աջակցում են քաղաքից հեռանալուն, տալով նրանց ձրի գնացքների մեծ թիւ։ Աշխատում են մեծ մասամբ երեխաներ տեղափոխել, որովհետև վախենում են, թէ կաթի պակասութիւն լինի։ Հիւսիսից դէպի Պարիզ են գալիս բազմաթիւ փախստականներ, որոնք և տեղեկութիւններ են բերում տեղի ունեցած ճակատամարտերի մասին և այն մասին, որ գերմանացիները մօտենում են մայրաքաղաքին։

Հետաքրքիրների խմբերը, բինոկլներով զինված, դիտում են քաղաքի հիւսիսային կողմը, տեսնելու համար թէ չե՞ն երևում արդեօք գերմանացիները։

Պարիզը փոխել է իր տեսքը։ Բուլոնի անտառը արօտատեղի է դարձել և լիքն է փորված փոսերով։ Ամրութիւնները Պարիզից առաջ են տարված 10 կիլոմետր։

Պարիզում խիստ գրաքննութիւն է տիրում։ Բոլոր մեծ լրագիրները իրանց գլխաւոր հրատարակութիւնը տեղափոխել են Բորդո, շարունակելով միաժամանակ Պարիզի հրատարակութիւնը։

Յայտնի հակամիլիտարիստ Գուստաւ Էրվէն իր վերջին գեղեցիկ յօդուածներով հերքում է Պարիզի և Ֆրանսիայի ներքին անկարգութիւնների հնարաւորութիւնը, յայտնելով որ ֆրանսիական բոլոր սոցիալիստական յեղափոխական տարրերը իրանց ոյժերը նուիրելու են հայրենիքի պաշտպանութեան գործին։ Գիւղերում, գաղտերում աշխատում են կանայք։ Գիւղերը շրջմոլիկներից և աւազակներից պաշտպանելու համար կազմվում են պատանիների կամաւոր խմբեր, որոնք զինված են փայտերով և տարբանակներով։ Ամենուրեք հանգստութիւն է տիրում, որ գրաւական է ֆրանսիական ապագայ յաղթանակի։

ՄԱԼԱԿԻԱ ՎԱՐԴԱՊԵՏԻ ԳՈՒՇԱԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

— Կ. Պոլսի ռուսական հնագիտական ինստիտուտի անդամ աբեղայ Տիբօ, որ ներկայումս խիստ հետաքրքրական հետազօտութիւններով է զբաղված, այդ հետազօտութիւնների ժամանակ գտել է XVI դարի մի գոկումենտ, որը իր մէջ գուշակութիւններ է բովանդակում եւրոպական անցքերի մասին մինչև XXI դարը։

Այդ գոկումենտը պատկանում է ոմն Մալաքիայի գրչին, որը կաթոլիկ վարդապետ է, այդ ժամանակներում ապրել է Անգլիայում, և նրա գործը գրված է, ինչպէս այն ժամանակի գոկումենտներից շատերը, լատինական լեզուով։

Մինչև այժմ Մալաքիա վարդապետի գուշակութիւնները իսկութեամբ կատարվել են, ինչպէս օրինակ՝ Ֆրանսիական մեծ յեղափոխութիւնը, Ֆրանս-պրուսական պատերազմը և Գերմանիայի միացումը։

Եւրոպայի համար առանձնապէս ահարկու ժամանակ Մալաքիա վարդապետը գուշակել է 1912 և 1913 թ. թ. վերջերը։

Նրա գուշակութեան համաձայն, համաեւրոպական պատերազմը անխուսափելի է։ Այդ պատերազմը առանձնապէս յամառ է լինելու և, նրա ասելով, «ձիերը մինչև կրծքերը քայլելու են արեան մէջ»։

Ֆրանսիան յաղթող է հանդիսանալու, բայց, կաւի թունդ ժամանակ, նրան ներքին խռովութիւն է բռնելու Պարիզում, որը կը վերջանայ մայրաքաղաքի քանդումով հէնց իրանց ֆրանսիացիների ձեռքով, և, վերջի վերջոյ, միապետութիւն է վերականգնելու և մայրաքաղաքը տեղափոխվելու է Տուրէն, հին Բլուա քաղաքը։

Անգլիայի հզօրութիւնը կաւելանայ, բայց պետութեան ներսը լուրջ տարաձայնութիւններ կը լինեն, որոնք երկար ժամանակ Մեծ-Բրիտանիային կը զրկեն իր միջազգային դիրքը գործադրելուց։

Գերմանիան պէտք է յաղթվի և Հոհենցօլլերների դինաստիան կը դադարի գերմանական կայսրութեան գլուխը լինելուց։

Աւստրո-Ունգարիայի վերաբերմամբ Մալաքիայի գուշակութիւնները մի քիչ մութն են։ Մի տեղ ասում է նա, թէ Աւստրիան կը հզօրանայ, մի ուրիշ տեղ՝ թէ նա կը կորցնի իր «սովորական դիրքը»։

Իսկ ինչ վերաբերում է Ռուսաստանին, նրա ասելով, կարճ անվճռականութեան ժամանակամիջոցից յետոյ, գուցէ և մի քանի խռովութիւններից յետոյ, նա կը դառնայ ամենահզօր տնօրինողը աշխարհի բաղդի։

ՄԱՄՈՒԼԻ ԿԱՐԾԻՔԸ

— «Н. Вр.»-ն, իր առաջնորդող յօդուածում քննելով այն դրութիւնը, որ ստեղծվել է գերմանական զօրքի արևմուտքից դէպի արևելք դառնալու պատճառով, իր հեռացումն է յայտնում դաշնակիցների հերոսութեան և գլխաւոր հրամանատարների աւելստի առիթով, որոնք առաջինն են հասցուած հասցնում գերմանական հօրդաներին։

Այն շրջանները յուզմունքը օրէ-ցօր աւելանում էր այն քաղաքները ցուցակից, որ թշնամին գրաւում էր, և շատերը կասկածում էին—մի՞թէ ընկճվում է ֆրանսիական ոյժը։ Գերմանական, թէ ում էր, անխորտակելի ոգևորութիւնը և ռազմական թափը խորտակվեց Մարնի հովիտում ֆրանսիացիների առջև։ Իրան նպաստեցին Դալիցիայում և Արևելեան Պրուսիայում տարած մեր յաղթութիւններն ու աջողութիւնները։ Այժմ սկսվել է Գերմանիայի հետ պայքարելու գլխաւոր շրջանը, Գերմանիայի, որը յանկարծակի ընկաւ ռուսական բանակի վրա։ «Մենք դիմում ենք պայքարի ռուսական անխորտակելի զէնքի վրա ունեցած հաւատով և դէպի դաշնակիցների հերոսական գործերն ունեցած կատարեալ երախտապարտութեան զգացումով»։

ՆԱՄԱԿ ԱՆԳԼԻԱՑԻՑ

—

Համաեւրոպական պատերազմը.—Գերմանական յայտարարութիւնը Ռուսաստանին և Ֆրանսիային.—Անգլիա պատերազմ է յայտարարում Գերմանիային՝ Բէլգիայի անկախութիւնը պահպանելու համար.—Անգլիական «Գապոյտ գիրքը»։

Լօնդոն, 24 յուլիսի

Սկսել է համաեւրօպական մեծ պայքարը, որի առաջն առնելու համար պետութիւնները ջանքեր էին թափում տարիներից ի վեր, միաժամանակ աւելացնելով իրանց սպառազինութիւնները հսկայական չափով։ Պատերազմական տենդը բռնել է բոլոր մեծ ու փոքր ազգերին մի անօրինակ արագութեամբ, առանց հնարաւորութիւն տալու մարդկանց հասկանալու, թէ որտեղից և ինչ պատճառով միլիոնաւոր մարդիկ արդէն շարժւում են դէպի մահաբեր ռազմադաշտ, որ ամենայն հաւանականութեամբ պատմութեան մէջ կը լինի ամենազարհուրելին և ամենաարիւնոտը։

Եօթն ազգերը միաժամանակ մարտնչում են իրանց գոյութեան համար։ Եւրոպան ղողդողում է մօտաւորապէս 12 միլիոն զօրքերի քայլերի դղրդոցի տակ։ Պատերազմը մղւում է ցամաքների և ծովերի վրա, դրէդնօտներով և ընդծովաներով, աէրոպլաններով և ցեպպէլիններով։ Զինգիզ խանի, Լէնկթէմուրի, Քսերքսէսի, Աննիբալի, Յուլիոս Կեսարի, Սալահէդդինի, Նապոլէոնի և այլոց միացեալ բանակները անշքանում են ներկայ ահաւոր բանակների առջև։ Մի պատերազմ է սա, որ ներկայ տարածութեամբ անգամ օրական արժում է մօտ 120 միլիոն ռուբլի պատերազմող ազգերին։ Մարդկային ցեղի յիշողութիւնը չունի է հանդէպ այս եղական դրամայի, որ սպառնում է պատմութեան առջև ամօթաւոր թողնել դարերից ամենահպարտին։

Եւ այս պատերազմը, թէկուզ նա տեւի մի կամ հինգ տարի, անխուսափելի կերպով կունենայ պատմական հսկայական նշանակութիւն—կայսրութիւնների անկում և ճնշված ազգերի վերածնունդ։ Պատմական այդ մեծ ոճրին ականատես կը լինի ժամանակակից սերունդը։

Յուլիսի 19-ին, շաբաթ երեկոյեան, Գերմանիան պատերազմ է յայտարարել Ռուսաստանին և կիրակի օրը գերմանական բանակը մտել է Լիւքսեմբուրգի մեծ-դքսութեան երկիրը, մի ազատ փոքրիկ երկիր, որի չեզոքութիւնը երաշխաւորել են պետութիւնները, ընդ որս և Պրուսիա, 1867-ին մի միջազգային դաշնագրով. միաժամանակ գերմանական բանակը արշաւել է Ֆրանսիա և մտել է Լօրէն (Լոտարինգիա) առանց պատերազմի յայտարարութեան։ Հռոմէական կայսրութեան անկումից ի վեր ոչ մի ազգ չէ գործել այս կերպ բուռն և խրոխտ ինքնահաւանութեամբ։ Քաղաքակիրթ ազգերի փոխ յարաբերութիւնները պայմանաւորվել են որոշ գրաւոր օրէնքներով և անգիր սովորոյթներով։ Նրանք առ հասարակ յարգվում են Եւրոպայի համայնական իրաւունքներին մասնակից ազգերի կողմից, անգամ երբ այդ ազգերը պատերազմ են յայտարարում իրար դէմ։ Սակայն ժամանակակից Գերմանիան էլ, հետեւելով Մեծն Ֆրեդերիկի որդեգրած սկզբունքներին, ոտնակոխ է անում օրէնքի և իրաւունքի աւանդութիւնները՝ ռազմագիտական առաւելութիւնները շահելու մտքով։

Շաբաթներից ի վեր ջանքեր են թափվում խեղաթիւրելու փաստերը և ներկայ պատերազմի պատճառը։ 1870-ի ֆրանսիական պատերազմի նախօրեակին, Բիսմարկը խեղաթիւրեց պրուսական թագաւորի իրան ուղարկած հեռագիրը և հրատարակելով խեղաթիւրված ձեւը՝ հարցին տուեց մի այնպիսի կերպարանք, որպէս թէ Գերմանիան կուսում էր պաշտպանելու համար իր պատիւը, մինչդեռ նա իրապէս նախայարձակ էր լինում Ֆրանսիայի վրա։ Եւրոպայում տիրապետող դիրք ձեռք բերելու համար։ Ճիշդ նոյն եղանակով այսօր էլ Գերմանիան և Աւստրօ-Ունգարիան խեղաթիւրում են առկախ հարցերը, ապացուցանելու համար որ պատերազմը ծագել է՝ պատժելու Սերբիային և Սարաէվոյում գործված ոճրի վրէժը առնելու։ Դա մի պատրուակ է միայն։

Հակառակ Սերբիայի մեղակցութիւնը ապացուցված չը լինելուն, նա ամեն կերպով զոհացում տուեց աւստրօ-ունգարական խիստ պահանջներին. մերժվեց տրված զոհացումը, և Աւստրիան գցեց ձեռնոց Գերմանիայի կանխամտածված հաւանութեամբ։ Սրանից առաջ մի նամակով փորձել էի բացատրել դրա պատճառը հիմնվելով անգլիական հեղինակաւոր դիպլոմատների և մամուլի ցուցմունքների վրա*)։ Որովհետև Սերբիան ներկայանում է գլխաւոր արգելքը աւստրօ-գերմանական առաջխաղացութեան դէպի Միջերկրական ծովը և Բալկաններում, Դարդանէլում, Փոքր-Ասիայում և այլն գերմանական ազդեցութեան ծաւալումին, ապագային էլ տիրանալու համար դէպի Եգիպտոս և Հնդկաստան առաջնորդող ծովային և ցամաքային ճանապարհներին։

Ռուսաստանը, իբրև պաշտպան պանսլաւիզմի, Սերբիայի պարտութեան մէջ վրանգված տեսնելով իր կենսական շահերը, վերցրեց աւստրօ-գերմանական ձեռնոցը։ Այլապէս էլ չէր կարող անել։ Սակայն նախ ինքնաբերաբար և ապա Անգլիայի խորհրդով, Ռուսաստանը առաջարկեց հարցի խաղաղ լուծումը։ Նրա առաջարկը ոչ միայն նկատողութեան չառնվեց, այլ նաև Գերմանիան նրան ուղարկեց մի ուլտիմատում, պահանջելով 12 ժամվայ ընթացքում դադարեցնել զօրահաւաքը և Սերբիային թողնել իր ճակատագրին։ Ռուսաստանը չը պատասխանեց ուլտիմատումին և շարունակեց մօբիլիզացիան։ 12 ժամից յետոյ Գերմանիան պատերազմ յայտարարեց Ռուսաստանին և հրաւիրեց Ֆրանսիային՝ Ռուսաստանի դաշնակցին՝ չեզոք մնալ. Ֆրանսիա պատասխանեց անմիջապէս սկսելով զօրաշարժը։

Յուլիսի 21-ին, երկուշաբթի, Գերմանիան Բէլգիային ուղարկեց մի ուլտիմատում՝ պահանջելով այդ փոքրիկ երկրից դիւրութիւն տալ իր բանակներին դէպի Ֆրանսիական հողը անցնել, այլապէս սպառնալով պատերազմ հրատարակել Բէլգիայի դէմ։ Վերջինս բնականաբար մերժեց գերմանական սպառնալիքը և այդ փոքրիկ երկիրն էլ մտաւ եւրոպական ռազմադաշտը։

Վերջին 4—5 օրվայ ընթացքում բոլոր-դակ Եւրոպան ապրում է դարերի կեանքը և յուզումները։ Նոյն իսկ սառնարիւն անգլիացիները ցնցվել են անսովոր կերպով։ «Պատերազմ» բառը ամենի շրթունքների վրա է. խօսում են, վիճում են, չափում և ձեւում են իւրաքանչիւրը իր հասկացողութեան չափով։ Անգլիայի երեխաներն անգամ խօսում են Գերմանիայի զինւորական ընդունակութիւնների մասին։ Հասարակական պարտէզներում, փողոցի անկիւններում և հրապարակներում գումարվում են միտինգներ։

*) Այդ նամակը մենք չենք ստացել։ Խմբ.

Երկու օր առաջ, կիրակի օրը, անգլիացի սոցիալիստ և բանւորական երեսփոխանները Հայդ-պարքում անց կացրին մի վճռ, պահանջելով կառավարութիւնից պահպանել բացարձակ չեզոքութիւն ներկայ եւրոպական կրիզիսի ընթացքում։ Դուրս են եկել անգլիական լիբերալները, գերմանական կուլտուրային հիացողները, անգլօ-սաքսոն ազգերի միութեան պաշտպանները, մինիստր լորդ Մորլիից ու Ջոն Բրայտից սկսած մինչև սոցիալիստ լիդերներ Մակդոնալդ Կէյր-Հարդին, «Daily News»-ը, «Daily Chronicle»-ն ու բովանդակ լիբերալ մամուլը պահանջում են կառավարութիւնից չեզոք մնալ և չը միջամտել ահաւոր պատերազմին։ Անմիջապէս կազմվեցին յանձնախմբեր՝ երեսփոխաններից և հասարակական գործիչներից բաղկացած՝ ազդելու կառավարութեան վրա ի նպաստ անգլիական ձեռնպահութեան։ Յայտնի լորդեր, եպիսկոպոսներ, պրոֆէսորներ և այլն կազմել են «Բրիտանական չեզոքութեան կոմիտէ», գրումներ ճառում են պատերազմից հեռու մնալու անհրաժեշտութեան մասին։ Նրանք «եւրօպական հաւասարակշռութեան» բանաձեւը նկատում են մի խաբեբայութիւն և սոսկում են Ռուսաստանի հետ դաշնակցութեան մտնելու ուրուականից՝ մասնաւորապէս Գերմանիան ջախջախելու մտքով։ Նրանց կարծիքով՝ Եւրոպայի խաղաղութիւնը պահպանելու ամենաքանաւոր և օրինաւոր միջոցը Գերմանիայի հետ դաշնակցելն է։ Սակայն այժմ արդէն ուշ է։ Գերմանիա ռազմագիտական պատճառներով բռնաբարել է Լիւքսեմբուրգի և Բէլգիայի չեզոքութիւնը, ինչ որ Անգլիա դրել է իբրև պայման իր ձեռնպահութեան։ Համայնքների պալատի մի նիստում, արտաքին գործերի մինիստր Գրէյ, պատասխանելով հարցումներին, ասաց, որ անգլիական կառավարութիւնը միմիայն մի քանի օր առաջ Ֆրանսիային հաւաստիքներ է տուել պահպանել Ֆրանսիայի հիւսիսային ծովեզերքը գերմանական որեւէ արշաւանքի հանդէպ։ Յետոյ նա աւելացրեց, որ Անգլիան կնքել է հանդիսաւոր դաշնագիր 1839-ին, որով ապահովում է Բէլգիայի չեզոքութիւնը օտար յարձակումների դէմ, և Գերմանիան ճանաչել է այդ 1870-ին։ Անգլիայի համար պատիւ և ազգային ապահովութեան հարց է Բէլգիայի չեզոքութիւնը. Բնապարտ իրաւամբ ասում էր, որ Բէլգիական ծովեզերը գրաւող մի մեծ ազգ կը լինի մի սարճանակ՝ ուղղված Անգլիայի գլխին. Գրէյ աւելացրեց, որ անգլիական նաւատորմիղն արդէն ստացել է զօրաշարժի հրամանը, իսկ բանակը պատրաստվում է արդէն մի քանի օրերից ի վեր։ Պարլամենտի և հեղինակաւոր մամուլի լիդերների միջև դեռ մղվում է մի բուռն պայքար Անգլիայի դիրքի մասին։ Պահպանողականները ասում են, որ ներկայ հանգամանքներում դաւաճանել Ֆրանսիային և Բէլգիային՝ կը լինէր ամենամեծ ոճիր, և թէ հէնց Անգլիան ինքը պիտի տուժի վերջը, երբ յաղթական Գերմանիան իր զէնքը դարձնի հէնց իրանց դէմ, և թախանձում են, որ Անգլիան պարտաւոր է անմիջապէս յայտարարել պատերազմ Գերմանիայի դէմ և բանակը ուղարկել Ֆրանսիայի օգնութեան։

Երէկ, երեքշաբթի օր, պարլամենտը գումարեց մի պատմական նիստ։ Բրիտանական կայսրութեան բաղդը կախված էր մինիստր-նախագահ Ասկվիտի ճառից։ Կարինէտը նստել էր ամբողջ գիշեր, և նրա կայացրած որոշումը սպասվում էր Ասկվիտից։

Վերջինս պարզեց Անգլիայի քաղաքականութիւնը հանդէպ ներկայ եւրոպական պատերազմին և Գերմանիայի «անզգամ առաջարկը» Ֆրանսիայի կօլօնիաները բաժանելու մասին։ Մի շաբաթ առաջ Գերմանիայի կանցլէր ֆոն-Բեթման-Գոլվէկ առաջարկում էր Անգլիային պահպանել չեզոքութիւն, երբ ինքը պատրաստվում էր յարձակվել Ֆրանսիայի և Ռուսաստանի վրա, խոստանում էր Ֆրանսիայից չը յափշտակել որեւէ հող, բայց իբրև կաշառք անգլիական չեզոքութեան առաջարկում էր իրանց միջև բաժանել Եւրոպայից դուրս Ֆրանսիական կօլօնիաները։ «Մենք ամենակտրուկ կերպով,—ասաց Ասկվիտ,—մերժեցինք Գերմանիայի այս «անզգամ առաջարկը»։ Անգլիան կանգնում է պատւի և դաշնագրային պարտաւորութիւնների պատւանդանի վրա։ Նա չէ կարող մնալ լուռ հանդիսատես, երբ Գերմանիան, հիմնվելով ստրատեգիական պատճառների վրա, բռնաբարում է Բէլգիայի չեզոքութիւնը»։ Ասկվիտը վերջացրեց իր ճառը, յայտարարելով որ 12 ժամվայ միջոց է տրվել Գերմանիային յարգել Բէլգիայի չեզոքութիւնը, այլապէս սպառնալով հրատարակել պատերազմ։ Եւ այժմ այդ իրողութիւն է արդէն։ Անգլիան էլ մասնակից է պատերազմին։ Կառավարութիւնը հրատարակել է մի «Կապոյտ գիրք», որի բովանդակութիւնը ցոյց է տալիս Գերմանիայի դիւային ծրագիրները և պատասխանատուութիւնները։ Այդ մասին յաջորդով։

Արշակ Սաֆրաստեան

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

—o—

ԲԱՑ ՆԱՄԱԿ ՀԱՅ ՄՏԱՒՈՐԱԿԱՆՈՒԹԵԱՆԸ

—

Խորապէս ցնցված, յուզված, վշտացած, գրիչ եմ առնում ձեզ դիմելու ձեզ, հայեր, հայ ինտելիգենտներ, հասարակական գործիչներ։

Թող ներվի ինձ ասելու, յիշեցնելու ձեզ մեր լաւագոյն իդէալները։ Թող ներվի ինձ ասելու, որ այդպիսի մի պատմական, ճակատագրական րոպէին, երբ մեր հայրենիքի բաղդն է դարբնվում, ժամանակը չէ բաժան գործելու, կուսակցութիւնների բաժանվելու...

Սրտի անհուն կսկիծով ես աղաղակում եմ՝ հայեր, այդ ինչ էք անում, այդ ուր էք գնում. դէպի բարոյական անդունդ. հայեր, սթափվեցէք, թողէք ձեր անձնական, կուսակցական հաշիւները, միացէք հոգով, ձեռք-ձեռքի տուէք, մոռացէք ձեր անձնական առելութիւնները, միացէք յանուն հայրենիքի սիրոյ։

Եթէ այնպիսի մի վեհ գաղափար՝ ինչպիսին է սէրը, պարտականութիւնը դէպի հայրենիք, չէ կարող ի մի ձուլել ձեզ, մոռացնել տալ բոլոր հաշիւները, ուրեմն դուք քաղաքացիապէս մեռած էք, ուրեմն դուք արժանի չէք մարդ, քաղաքացի կոչվելու։

Թող ներվի ինձ ձեզ օրինակ բերելու ռուս հասարակական գործիչներին՝ Միլիւկովին և Պուրիշկեվիչին. այդ անհաշտ թշնամիները, տրամագծօրէն հակառակ հոգեբանութեան, հակառակ դաւանանքի ներկայացուցիչները, ձեռք-ձեռքի տուին յանուն հայրենիքի շահերի, յանուն վեհ, բարձ, գաղափարի. իսկ դուք, հայ մտաւորականներ, դուք անձնական առելութեան, կուսակցութեան հարցեր էք դնում մի այսպիսի պատմական րոպէին։

Ո՞րն է ձեր սրբութիւնը, ձեր իդէալը, որը մոռացնել տար ձեր «ես»։ Մթթէ դուք այդպիսի իդէալից զուրկ էք։

Չէ, ես չեմ ուզում հաւատալ, ես չեմ կարող հաւատալ, որ դուք խուլ մնաք երկրի պահանջին։ Երկիրը միահամուռ, համերաշխ գործունէութեան է կարօտ։

Դուք, մի ազգի զաւակներ, մի հայրենիքի քաղաքացիներ, դուք իրաւունք չունէք անջատվելու. դուք պարտաւոր էք միանալու. այդպէս են պահանջում հայրենիքի շահերը։

Միացէք յանուն մի իդէալի, յանուն մի գաղափարի, յանուն մի սիրոյ։ Յիշեցէք Ռաֆֆիի, Դամառ-Քաթիպայի պատգամները, վերջինի՝ «Մեծ մարդու անուն դու այժմ ստացար, եղբօրդ յիշեցիր և քեզ մոռացար» ոտանաւորը. յիշեցէք Գիշիկեթաշլեանի՝ «Մէկ տեղ ցանենք, մէկ տեղ յօդենք, մէկ տեղ թափվեն մեր քրտինքներ, զհունձ բարեաց յերկինս հանենք, որ կեանք առնեն հայոց դաշտեր»։

Դուք, իմ սիրելի հայրենակիցներ, դուք իրաւունք տուէք ինձ միացնելու ձեր ձեռները, առանց անձնաւորութեան կամ կուսակցութեան խարութեան, և բոլորիդ հետ միասին գնալու դէպի այն սրբութիւնը՝ բոցը, որ կոչվում է «պարտականութիւն դէպի հայրենիք»։

Սոֆիա Դանիէլ-Բէկ

ՇՐՋԱԲԵՐԱԿԱՆ ԱԿՈՒՄԲՆԵՐԻ ՄԱՍԻՆ

—

Ներքին գործերի մինիստրը բոլոր նահանգապետներին և քաղաքապետներին ուղարկել է հետեւեալ շրջաբերականը ակումբներում և հասարակական ժողովատեղիներում թոյլ են տրվում մեծ չափերով ազարտ խաղեր, որոնց մասնակցում են ոչ միայն այդ հիմնարկութեան անդամները, այլ և կողմնակի մարդիկ, ըստ որում խաղը կատարվում է այնպիսի պայմաններով, որոնք ոչ մի կասկած չեն թողնում այն մասին, որ այդ հիմնարկութիւնների ղեկավարները ձգտում են հարստանալ ի հաշիւ հասարակութեան լայն մասսաների։

«Մինչդեռ այս ծանր ժամանակին, երբ երկրի տնտեսական և հոգեկան ոյժերը գտնվում են խիստ լարված դրութեան մէջ—ազարտ խաղերի զբաղմունքը, որ յաճախ քայքայում է մեծ թիւով մարդկանց,—առանձնապէս անթոյլատրելի է հանդիսանում։

«Այդ մասին առաջադրելով ձեզ ի գիտութիւն, ձերդ գերազանցութիւն, խնդրում եմ ազգաբնակութեանը պաշտպանել ազարտ խաղերի քաքայող ազդեցութիւնից, առանց յետաձգելու միջոցներ ձեռք առնել այդ խաղերը վերացնելու, անգամ փակելով այն բոլոր կազմակերպութիւնները, որոնց մէջ ազարտ խաղեր կը կատարվեն»։

ՏԵՂԵԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ԳԱՒԱՌԻՑ

—

Հեղեդաթի հասցրած վնասը

Զաքաթալա, 30 օգոստոսի

Մի շաբաթից աւելի է, ինչ մեր շրջանում ու քաղաքում անդադար անձրև է տեսնվում։ Ես այդ ժամանակամիջոցում ծանօթացել էի ուրիշների հետ և նրան բոլորովին չէի յիշում։ Յանկարծ մի օր Եւգենին յայտնվեց, այժմ աւելի գեղեցկացած, աւելի առնական դէմքով և փոքրիկ, դեռ նոր ծլող բեխերով։ Մենք դարձեալ սկսեցինք մեր զրօսանքները։

Մի գիշեր հաւաքվել էր մի մեծ խումբ, խառը՝ օրիորդներ, ուսանողներ։ Որոշեցինք գնալ քաղաքային այգին և այնտեղ ընթրել։ Մեզ հետ էր և մեծ եղբայրս։ Սկսվեց կերուխումը։ Տղամարդիկ գնալով տաքացան, նրանց հետ հետզհետէ և մենք։ Մեր շուրջը նոյնպէս ուրախանում էին մարդիկ, կանայք և օրիորդներ։ Մենք միասին էինք նստել կողք կողքի. ես և Եւգենին։ Ընթրիքի ժամանակ յաճախ զգում էի նրա տաք շնչառութիւնը երեսիս, նրա հպումները և մի անհասկանալի ցանկութիւն ինձ էլ մըղում էր դէպի նրան։ Վերջացաւ ընթրիքը. մեր խումբը հետզհետէ միմեանց հրաժեշտ տալով սկսեց ցրվել։ Մնացինք այգում ես, Եւգենին և նրա ընկերը, որի հետ այդ գիշեր էի ծանօթացել։ Մի քանի բօպէից կառքը պատրաստ էր. մենք նստեցինք երեքով. իսկ թէ ուր գնացինք, չը գիտեմ, լաւ չեմ յիշում... Գլուխս տաքացած էր... Լաւ յիշում եմ միայն, որ մենք երեքով մի սենեակում էինք գտնվում... Առաւօտեան զէմ ինձ տուն տարան. հայրս արթնացաւ, սկսեց հայհոյել, անիծել. ապա նրա զայրոյթը այնքան սաստկացաւ, որ ծեծեց ինձ։ Ես ինքնամոռացութեան մէջ էի, քնեցի առանց հանվելու և արթնացայ շատ ուշ։ Արթնանալուց ինձ վատ էի զգում, տաքերս ցաւում էին... ապատ շարժումներ չէի կարողանում կատարել... Ես նոր զգացի պատահածը... Հայրս և մայրս կսկածանքով էին նայում ինձ։ Միւս օրը ինձ տարան բժշկի մօտ և դեղատոմսի փոխարէն ես տուն բերի մի այլ գրութիւն... Պարզվեց մեր ընտանիքի համար, որ ես կորցրել եմ այն, ինչ որ այնքան թանգ են գնահատում մարդիկ... Ես առանձնացայ, կղզիացայ, դարձայ մեր ընտանիքի խորթ զաւակը։ Հայրս ծեծեց ինձ, ծեծեց մի քանի անգամ, իսկ մայրս միշտ արտասվում էր։ Ոչ մի բան ինձ վրա չէր ազդում, ես շարունակում էի իմ ծածուկ յարաբերութիւնները... Բանը այնտեղ հասաւ, որ հայրս սպառնում էր ինձ սպանել։ Վերջապէս մի գիշեր գաղտուկ թողի մեր տունը և հեռացայ։

Եւ այժմ ես ապրում եմ ազատ, գնում եմ այնտեղ, ուր ցանկանում եմ, լինում եմ ուր ուզում եմ։ Ի վերջոյ դժբաղդ չեմ համարում ինձ, գոհ եմ կեանքից, երջանիկ...

* * *

Պատմութիւնը վերջացած էր։ Խօսակիցս, կկոցելով մանր աչքերը ու հաւաքելով նեղ ճակատի նիհար կնճիռները՝ աւելացրեց.

— Ես այն համոզման եմ, որ աշխարհում, կեանքի մէջ նպատակ ասածդ գոյութիւն չունի, նոյն իսկ ինքը բնութիւնը նպատակից զուրկ է։ Մենք ենք, որ բնութեան նոյնպէս նպատակ ենք վերագրում, որովհետև համեմատում ենք մարդուն բնութեան հետ, իսկ մարդը ինքն է, որ անպայմանօրէն նպատակ է որոնում իր գոյութեան հիմունքներում, ինքն է ստեղծում։ Հետևապէս նա իրապէս իրաւունք չունի ամենուրեք գոյութիւն ունենալու, որովհետև ինքը գոյութիւն չունի։ Կայ մարդը իր անհատական ձգտումներով ու ցանկութիւններով, և նա իր ազատ կամքի տէրն է...

Վերջացնելով խօսքը՝ Ժենիան մի բան մոռացածի պէս վեր թռաւ տեղից, վերցրեց գլխարկը և մնաս բարով ասելով դուրս եկաւ։

Կոմս

ՆԱՄԱԿ ԱՆԳԼԻԱՑԻՑ

—

Համաեւրոպական պատերազմը.—Գերմանական յայտարարութիւնը Ռուսաստանին և Ֆրանսիային.—Անգլիա պատերազմ է յայտարարում Գերմանիային՝ Բէլգիայի անկախութիւնը պահպանելու համար.—Անգլիական «Գապոյտ գիրքը»։

Լօնդոն, 24 յուլիսի

Սկսել է համաեւրօպական մեծ պայքարը, որի առաջն առնելու համար պետութիւնները ջանքեր էին թափում տարիներից ի վեր, միաժամանակ աւելացնելով իրանց սպառազինութիւնները հսկայական չափով։ Պատերազմական տենդը բռնել է բոլոր մեծ ու փոքր ազգերին մի անօրինակ արագութեամբ, առանց հնարաւորութիւն տալու մարդկանց հասկանալու, թէ որտեղից և ինչ պատճառով միլիոնաւոր մարդիկ արդէն շարժվում են դէպի մահաբեր ռազմադաշտ, որ ամենայն հաւանականութեամբ պատմութեան մէջ կը լինի ամենազարհուրելին և ամենաարիւնոտը։

Եօթն ազգերը միաժամանակ մարտնչում են իրանց գոյութեան համար։ Եւրոպան ղողդողում է մօտաւորապէս 12 միլիոն զօրքերի քայլերի դղրդոցի տակ։ Պատերազմը մղվում է ցամաքների և ծովերի վրա, դրէդնօտներով և ընդծովաներով, աէրոպլաններով և ցեպպէլիններով։ Զինգիզ խանի, Լէնկթէմուրի, Քսերքսէսի, Աննիբալի, Յուլիոս Կեսարի, Սալահէդդինի, Նապոլէոնի և այլոց միացեալ բանակները անշքանում են ներկայ ահաւոր բանակների առջև։ Մի պատերազմ է սա, որ ներկայ տարածութեամբ անգամ օրական արժում է մօտ 120 միլիոն ռուբլի պատերազմող ազգերին։ Մարդկային ցեղի յիշողութիւնը չունի է հանդէպ այս եղական դրամայի, որ սպառնում է պատմութեան առջև ամօթաւոր թողնել դարերից ամենահպարտին։

Եւ այս պատերազմը, թէկուզ նա տեւի մի կամ հինգ տարի, անխուսափելի կերպով կունենայ պատմական հսկայական նշանակութիւն—կայսրութիւնների անկում և ճնշված ազգերի վերածնունդ։ Պատմական այդ մեծ ոճրին ականատես կը լինի ժամանակակից սերունդը։

Յուլիսի 19-ին, շաբաթ երեկոյեան, Գերմանիան պատերազմ է յայտարարել Ռուսաստանին և կիրակի օրը գերմանական բանակը մտել է Լիւքսեմբուրգի մեծ-դքսութեան երկիրը, մի ազատ փոքրիկ երկիր, որի չեզոքութիւնը երաշխաւորել են պետութիւնները, ընդ որս և Պրուսիա, 1867-ին մի միջազգային դաշնագրով. միաժամանակ գերմանական բանակը արշաւել է Ֆրանսիա և մտել է Լօրէն (Լոտարինգիա) առանց պատերազմի յայտարարութեան։ Հռոմէական կայսրութեան անկումից ի վեր ոչ մի ազգ չէ գործել այս կերպ բուռն և խրոխտ ինքնահաւանութեամբ։ Քաղաքակիրթ ազգերի փոխ յարաբերութիւնները պայմանաւորվել են որոշ գրաւոր օրէնքներով և անգիր սովորոյթներով։ Նրանք առ հասարակ յարգվում են Եւրոպայի համայնական իրաւունքներին մասնակից ազգերի կողմից, անգամ երբ այդ ազգերը պատերազմ են յայտարարում իրար դէմ։ Սակայն ժամանակակից Գերմանիան էլ, հետեւելով Մեծն Ֆրեդերիկի որդեգրած սկզբունքներին, ոտնակոխ է անում օրէնքի և իրաւունքի աւանդութիւնները՝ ռազմագիտական առաւելութիւնները շահելու մտքով։

Շաբաթներից ի վեր ջանքեր են թափվում խեղաթիւրելու փաստերը և ներկայ պատերազմի պատճառը։ 1870-ի ֆրանսիական պատերազմի նախօրեակին, Բիսմարկը խեղաթիւրեց պրուսական թագաւորի իրան ուղարկած հեռագիրը և հրատարակելով խեղաթիւրված ձեւը՝ հարցին տուեց մի այնպիսի կերպարանք, որպէս թէ Գերմանիան կուսում էր պաշտպանելու համար իր պատիւը, մինչդեռ նա իրապէս նախայարձակ էր լինում Ֆրանսիայի վրա։ Եւրոպայում տիրապետող դիրք ձեռք բերելու համար։ Ճիշդ նոյն եղանակով այսօր էլ Գերմանիան և Աւստրօ-Ունգարիան խեղաթիւրում են առկախ հարցերը, ապացուցանելու համար որ պատերազմը ծագել է՝ պատժելու Սերբիային և Սարաէվոյում գործված ոճրի վրէժը առնելու։ Դա մի պատրուակ է միայն։

Հակառակ Սերբիայի մեղակցութիւնը ապացուցված չը լինելուն, նա ամեն կերպով զոհացում տուեց աւստրօ-ունգարական խիստ պահանջներին. մերժվեց տրված զոհացումը, և Աւստրիան գցեց ձեռնոց Գերմանիայի կանխամտածված հաւանութեամբ։ Սրանից առաջ մի նամակով փորձել էի բացատրել դրա պատճառը հիմնվելով անգլիական հեղինակաւոր դիպլոմատների և մամուլի ցուցմունքների վրա*)։ Որովհետև Սերբիան ներկայանում է գլխաւոր արգելքը աւստրօ-գերմանական առաջխաղացութեան դէպի Միջերկրական ծովը և Բալկաններում, Դարդանէլում, Փոքր-Ասիայում և այլն գերմանական ազդեցութեան ծաւալումին, ապագային էլ տիրանալու համար դէպի Եգիպտոս և Հնդկաստան առաջնորդող ծովային և ցամաքային ճանապարհներին։

Ռուսաստանը, իբրև պաշտպան պանսլաւիզմի, Սերբիայի պարտութեան մէջ վրանգված տեսնելով իր կենսական շահերը, վերցրեց աւստրօ-գերմանական ձեռնոցը։ Այլապէս էլ չէր կարող անել։ Սակայն նախ ինքնաբերաբար և ապա Անգլիայի խորհրդով, Ռուսաստանը առաջարկեց հարցի խաղաղ լուծումը։ Նրա առաջարկը ոչ միայն նկատողութեան չառնվեց, այլ նաև Գերմանիան նրան ուղարկեց մի ուլտիմատում, պահանջելով 12 ժամվայ ընթացքում դադարեցնել զօրահաւաքը և Սերբիային թողնել իր ճակատագրին։ Ռուսաստանը չը պատասխանեց ուլտիմատումին և շարունակեց մօբիլիզացիան։ 12 ժամից յետոյ Գերմանիան պատերազմ յայտարարեց Ռուսաստանին և հրաւիրեց Ֆրանսիային՝ Ռուսաստանի դաշնակցին՝ չեզոք մնալ. Ֆրանսիա պատասխանեց անմիջապէս սկսելով զօրաշարժը։

Յուլիսի 21-ին, երկուշաբթի, Գերմանիան Բէլգիային ուղարկեց մի ուլտիմատում՝ պահանջելով այդ փոքրիկ երկրից դիւրութիւն տալ իր բանակներին դէպի Ֆրանսիական հողը անցնել, այլապէս սպառնալով պատերազմ հրատարակել Բէլգիայի դէմ։ Վերջինս բնականաբար մերժեց գերմանական սպառնալիքը և այդ փոքրիկ երկրին էլ մտաւ եւրոպական ռազմադաշտը։

Վերջին 4—5 օրվայ ընթացքում բոլոր-դակ Եւրոպան ապրում է դարերի կեանքը և յուզումները։ Նոյն իսկ սառնարիւն անգլիացիները ցնցվել են անսովոր կերպով։ «Պատերազմ» բառը ամենի շրթունքների վրա է. խօսում են, վիճում են, չափում և ձեւում են իւրաքանչիւրը իր հասկացողութեան չափով։ Անգլիայի երեխաներն անգամ խօսում են Գերմանիայի զինւորական ընդունակութիւնների մասին։ Հասարակական պարտէզներում, փողոցի անկիւններում և հրապարակներում գումարվում են միտինգներ։

Երկու օր առաջ, կիրակի օրը, անգլիացի սոցիալիստ և բանւորական երեսփոխանները Հայդ-պարքում անց կացրին մի վճռ, պահանջելով կառավարութիւնից պահպանել բացարձակ չեզոքութիւն ներկայ եւրոպական կրիզիսի ընթացքում։ Դուրս են եկել անգլիական լիբերալները, գերմանական կուլտուրային հիացողները, անգլօ-սաքսոն ազգերի միութեան պաշտպանները, մինիստր լորդ Մորլիից ու Ջոն Բրայտից սկսած մինչև սոցիալիստ լիդերներ Մակդոնալդ Կէյր-Հարդին, «Daily News»-ը, «Daily Chronicle»-ն ու բովանդակ լիբերալ մամուլը պահանջում են կառավարութիւնից չեզոք մնալ և չը միջամտել ահաւոր պատերազմին։ Անմիջապէս կազմվեցին յանձնախմբեր՝ երեսփոխաններից և հասարակական գործիչներից բաղկացած՝ ազդելու կառավարութեան վրա ի նպաստ անգլիական ձեռնպահութեան։ Յայտնի լորդեր, եպիսկոպոսներ, պրոֆէսորներ և այլն կազմել են «Բրիտանական չեզոքութեան կոմիտէ», գրումներ ճառում են պատերազմից հեռու մնալու անհրաժեշտութեան մասին։ Նրանք «եւրօպական հաւասարակշռութեան» բանաձեւը նկատում են մի խաբեբայութիւն և սոսկում են Ռուսաստանի հետ դաշնակցութեան մտնելու ուրուականից՝ մասնաւորապէս Գերմանիան ջախջախելու մտքով։ Նրանց կարծիքով՝ Եւրոպայի խաղաղութիւնը պահպանելու ամենաքանաւոր և օրինաւոր միջոցը Գերմանիայի հետ դաշնակցելն է։ Սակայն այժմ արդէն ուշ է։ Գերմանիա ռազմագիտական պատճառներով բռնաբարել է Լիւքսեմբուրգի և Բէլգիայի չեզոքութիւնը, ինչ որ Անգլիա դրել է իբրև պայման իր ձեռնպահութեան։ Համայնքների պալատի մի նիստում, արտաքին գործերի մինիստր Գրէյ, պատասխանելով հարցումներին, ասաց, որ անգլիական կառավարութիւնը միմիայն մի քանի օր առաջ Ֆրանսիային հաւաստիքներ է տուել պահպանել Ֆրանսիայի հիւսիսային ծովեզերքը գերմանական որեւէ արշաւանքի հանդէպ։ Յետոյ նա աւելացրեց, որ Անգլիան կնքել է հանդիսաւոր դաշնագիր 1839-ին, որով ապահովում է Բէլգիայի չեզոքութիւնը օտար յարձակումների դէմ, և Գերմանիան ճանաչել է այդ 1870-ին։ Անգլիայի համար պատիւ և ազգային ապահովութեան հարց է Բէլգիայի չեզոքութիւնը. Բոնապարտ իրաւամբ ասում էր, որ Բէլգիական ծովեզերը գրաւող մի մեծ ազգ կը լինի մի սարճանակ՝ ուղղված Անգլիայի գլխին. Գրէյ աւելացրեց, որ անգլիական նաւատորմիղն արդէն ստացել է զօրաշարժի հրամանը, իսկ բանակը պատրաստվում է արդէն մի քանի օրերից ի վեր։ Պարլամենտի և հեղինակաւոր մամուլի լիդերների միջև դեռ մղվում է մի բուռն պայքար Անգլիայի դիրքի մասին։ Պահպանողականները ասում են, որ ներկայ հանգամանքներում դաւաճանել Ֆրանսիային և Բէլգիային՝ կը լինէր ամենամեծ ոճիր, և թէ հէնց Անգլիան ինքը պիտի տուժի վերջը, երբ յաղթական Գերմանիան իր զէնքը դարձնի հէնց իրանց դէմ, և թախանձում են, որ Անգլիան պարտաւոր է անմիջապէս յայտարարել պատերազմ Գերմանիայի դէմ և բանակը ուղարկել Ֆրանսիայի օգնութեան։

Երէկ, երեքշաբթի օր, պարլամենտը գումարեց մի պատմական նիստ։ Բրիտանական կայսրութեան բաղդը կախված էր մինիստր-նախագահ Ասկվիտի ճառից։ Կարինէտը նստել էր ամբողջ գիշե

զում. շատ բան փչացրեց, եղան մարդկայ-ին զոհեր ու նիւթական զգալի վնասներ։ Թիֆլիս և Նուխի տանող ճանապարհները խիստ վատնգաւոր են դարձել, որովհետև գետերը անասելի վարարել են։ Շատ ամառանոցաւոր ընտանիքներ և ուսանողներ ձեռքները ծալել նստել են. սրտերից արիւն է կաթում։

Երէկ էլ մի դժբաղդութիւն պատահեց. Թիֆլիսից եկող պետական պօստը Կատեխ գիւղի գետում շրջվում է. պայուսակը հանդերձ լրագիրներով, նամակներով ու պաշտօնական ծրարներով ու զրութիւններով քշում-տանում է կատաղի գետը։ Ազատում են կառապանին ու ձիերին։

Այսօր երկրորդ օրն է՝ փնտռում են ու չեն գտնում։

Զինուորական կարիքների համար քաղաքս նուիրեց 1000 ր։ Թէ քաղաքի ժողովրդից և թէ շրջանի ազգաբնակութիւնից առատ նուէրներ են ստացվում շրջանիս վարչութեան մէջ։ Սօյզադէ

ԴԺԲԱՂԴՈՒԹԻՒՆ ՍԵՒԱՆԻ ԾՈՎԱԿԻ ՎՐԱ

Օգոստոսի 30-ին, կէս գիշերին, մի մեծ դժբաղդութիւն պատահեց Սեւանի ծովակի վրա։ Նորակառոյց շոգենաւը, մէկ ու կէս ամիս գոյութիւն ունենալուց յետոյ, խորտակվեց, խեղդելով 6 հոգու, որոնց հետ է նաև ինքը՝ նաւատէր Ենօք Պետրոսեան։ Այդ աղէտալի դէպքը հետեւեալ մանրամասնութիւններն ունի։

Դուրս գալով Բասար-Գէչար գիւղից իրիկնադէմին, շոգենաւը 10 հոգու ուղեւորութեամբ գալիս էր դէպի Ելենովկա կայարանը։ Կէս ճանապարհից մի փոքր անց՝ սկսվում է յորդ անձրև և ապա կատաղի քամին սոսկալի ալիքներ բարձրացնելով՝ մոլորեցնում է նաւը, որը չէ իմանում թէ ուր է նաւում, մանաւանդ որ գիշերը սաստիկ մութն էր։ Շեղվելով իր ուղիղ գծից՝ շոգենաւը զոհ գնալով ուժգին քամուն՝ տարվում է մի անծանօթ ծովեզը, և զարկվելով քարաժայռերին՝ խորտակվում է «Թօլակներ» կոչված ծովափում, 3—4 սաժէն հեռու ափից։ Նաւի երկու նաւատիները և երկու այլ ծառայող տեսնելով անխուսափելի վտանգը՝ իրանց ծովը են նետել և լողալով ազատվել են, իսկ Ենօք Պետրոսեանցին էլ թախանձագին աղաչել են, որ նա էլ լողալով իրանց հետ դուրս գայ, նա չէ համաձայնել։ Խեղդվողներն են 3 հոգի թուրք երիտասարդ գիմնազիստներ, 1 աղջիկ և 1 կին՝ դարձեալ թուրքեր, բոլորը Երևանի յայտնի ընտանիքներից, ու ինքը Ենօք Պետրոսեան, որի կորուստը առանձնապէս խոր վշտի մէջ ձգեց մեր քաղաքացիներին՝ յատկապէս նրա ձեռնարկութեան նկատմամբ շոգենաւային գործում։ 1—2 օր մնալով ջրերում բոլոր դիակները յօդտվել էին, որի գլուխը չը կար, որի մի ոտքը, որի թեն էր կտրվել, որի գանգն էր փշրվել և փորոտիքը թափվել և այլն։ Մի խօսքով՝ մի սարսափելի տեսարան, որը տեսնողի մազերը բիզ-բիզ էին կանգնեցնում։

Շոգենաւը, որ ջարդված է և մեծապէս Քասված, կողքի վրա ընկած է առ այժմ դժբաղդութեան վայրում։ Այդ տխուր դէպքը, որ նաւավարների անծանօթութեան (տեղի ու դիրքի) արդիւնքն էր, խոր տպաւորութիւն է թողել տեղիս ազգաբնակութեան վրա։ Գ. Սինանեան

Նոր-Բայազէտ

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ԹԻՖԼԻՍ

— Վրաստանի էկզարխ Պիտիրիմ արքեպիսկոպոսը սեպտեմբերի 6-ին մեկնում է Քութայիս, իսկ այնտեղից գնալու է Գելաթի վանքը, ուր Աստուածածնի տօնի առիթով պատարագ է մատուցելու։

— Որովհետև հիւրանոցներում իրեր կորչելու շատ դէպքեր են պատահում, այդ պատճառով ոստիկանապետը կարգադրել է բոլոր պրիստաւներին՝ յայտնել հիւրանոցների բոլոր ծառայողներին, որ նրանք պատասխանատու են հիւրանոցներում կորած ամեն մի իրի վերաբերմամբ և նրանց առաջն առնելու համար պէտք է պահպանեն հետեւեալ կանոնները. ամեն մի առանձին յարկում 24 ժամվայ ընթացքում, ծառայողներից պէտք է հսկեն բոլոր սենեակների վրա։ Պատերից մէկի վրա պէտք է կախված լինի մի փոքրիկ պահարան, որի մէջ պէտք է պահվեն սենեակների բանալիները, որոնք առանց հերթապահ ծառայի գիտութեան չը պէտք է վերցվեն և ոչ ոք էլ առանց ծառայի իմանալու սենեակները չը պէտք է մտնի։ Սենեակներում ընակվող հիւրերը սենեակներից դուրս գալու միջոցին բանալիները պէտք է յանձնեն հերթապահ ծառային կամ պէտք է յայտնեն նրան իրանց գնալու մասին, եթէ բանալին տանում են իրանց հետ։

— Երէկվանից թոյլատրվեց խաղողի գինու վաճառքը պանդոկներում և խանութներում բացառապէս փակ շշերով դուրսը ծախելու համար։

— Որովհետև գինու վաճառքը վերջին օրերս արգելված էր, գինու գները խիստ ընկել են։

— Ե. Ի. Սարաջևան պահեստների ընտանիքներին խնամող ազնուականների կոմիտէին նուիրաբերել է 1500 ռուբլի։

— Անանիմ ընկեր. գրասենեակի ծառայողները որոշել են իրանց ստացած ռոճիկներից 1% յատկացնել վիրաւորների և պահեստների ընտանիքների օգտին։

— Թիֆլիսի Փոխադարձ Վարկի Ընկ. որոշել է ընկ. եկամուտից 5000 ռուբլի յատկացնել այն հիմնարկութիւններին, որոնք օգնութիւն են ցոյց տալիս պատերազմից վնասվածներին։

— Քաղաքային առևտրա-տնտեսական ուսումնարանը այս օրերս քաղաքային կոմիտէի գործադիր յանձնաժողովին յանձնեց 679 ր. 40 կոպէկ, որպիսի գումարը նա հաւաքել է առևտրականներից՝ պատերազմից վնասվածների օգտին։

— Տղայոց 3-րդ գիմնազիայի մանկավարժական խորհուրդը և ծառայողները որոշել են պատերազմի բոլոր ժամանակ իրանց ստացած ռոճիկներից 1—3% յատկացնել զէնքի կանչված պահեստների ընտանիքների օգտին։

— Մեզ խնդրում են տպել, որ Թիֆլիսի Հայոց Երաժշտական Ընկերութիւնը, վերսկսելով իր գործունէութիւնը այս սեզոնին, ձեռնարկել է մօտ ապագայում կազմակերպել լայն ծրագրով վոկալ և ինստրումենտալ համերգ՝ կազմած մեր երաժիշտների գործերից։ Վարչութիւնը, ի նկատի ունենալով նաև ներկայ քաղաքական պայմանները, որոշել է համերգից ստացած արդիւնքի կէսը յատկացնել պահեստի զինուորների ընտանիքների օգտին։ Խումբը և օրկեստրը կառավարելու համար հրաւիրված է նորերս Կովկաս եկած Գրիգոր Միրզոյեանը։

— Թիֆլիսի որբ և չքաւոր երեխաներին օգնող «Լոյս» ընկերութիւնը իր սեպտեմբերի 2-ին կայացրած նիստում որոշել է ձրի ընդունել իր հովանաւորութեան տակ գտնվող դպրոցում տասը չքաւոր երեխաների, որոնց հայրերը զնացել են պատերազմ։

— Մուսուլմանների մէջ Անդրկովկասեան մուֆթի Հուսէյին-էֆէնդի Գայբով, ներկայութեամբ տեղական թուրք հոգևորականութեան և բազմաթիւ աղօթողների, ռուսական զօրքի Գալիցիայում տարած երկրորդ յաղթութեան առիթով մաղթանք կատարեց։

— Կուսանաց անապատի հայ կոյսերը յանձն են առել ձրիապէս սպիտակեղէն պատրաստել վիրաւոր զօրականների համար։

— Քաղաքային տեխնիկներից կազմված է մի առանձին յանձնաժողով, որը էլեկտրաքարշի սանիտարական վագոններ պէտք է պատրաստի վիրաւոր զինուորներին կայարանից հիւանդանոցները տեղափոխելու համար։

—

ԿՈՎԿԱՍ

— Կօջորում ժամանակաւորապէս բացված պօստ-հեռագրատան բաժանմունքը փակված է։

— Բաթումի մէջ և շրջակայքում արգելված է օգելից խմիչքների վաճառումը։ Զբաղմունքները բոլոր դպրոցներում սկսվել են։ Աշակերտութիւնը սկսել է գալ քաղաք, որի մեծամասնութիւնը պատերազմի երկիւղից հեռացել էր։

Քնչիչ իշխանութիւններին յայտնի է քաղաքային զանձարկղը կողոպտողի ով լինելը։ Նրան որսնելու համար եռանդուն միջոցներ են ձեռք առնված։

ՆԱՄԱԿ ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԵԱՆ

ԿՈՉ

Պատերազմ գնացած պահեստի զինուորների բազմաթիւ ընտանիքներ զրկվելով աշխատող ձեռքերից, մնացել են նիւթական նեղ դրութեան մէջ, որոնց օգնելը ամեն մէկի բարոյական պարտքը լինելով՝ բազմաթիւ անձինք և հիմնարկութիւններ զանազան ձևերով արտայայտվեցին։

«Մեղու» ընկերութիւնը, որի գլխաւոր նպատակն է օգնել չքաւոր կանանց՝ տալով նրանց աշխատանք և բարւոքել նրանց նիւթական կացութիւնը, չէր կարող հեռու մնալ պահեստի զինուորների ընտանիքներին օգնելու մեծ գործում։

Այդ առիթով ընկերութիւնը որոշել է ընդարձակել Հաւաքարում գտնված իր ձրի ճաշարանը և աշխատել աւելի լայն չափով գործ տալ պահեստի զինուորների կանանց։

Ի նկատի ունենալով որ ամեն մի անհատի և հիմնարկութեան սրտին էլ մօտ կը լինի պահեստի զինուորների ընտանիքներին օգնելու գործը, վարչութիւնս յոյս ունի, որ կարելու սպիտակեղէններ, հագնելու շորեր, կարկատելու գոգդեր և այլ պատուէրներ, ինչպէս նաև գրամով և այլ իրերով նուէրներ կուղարկեն ընկերութեանս Աշխատանքի Տուն (Авлабаръ, Лазарьевская ул.) և այսպիսով հնարաւորութիւն կը տան ընկերութեանս շատ չքաւոր ընտանիքների գործ տալու և օրոշ չափով բարւոքելու նրանց նիւթական կացութիւնը։

Վարչութիւնս շնորհակալութեամբ ընդունելով պատուէրներն և նուէրները, վերջինիս համար մամուլի միջոցով մանրամասն հաշիւ կը տայ։

Ներկայիս ընկերութեանս Աշխատանքի Տան կարտօնաժնի բաժնում աշխատում են պահեստի զինուորների երեխաներ, որոնք ձրի ճաշ են ստանում ընկերութեանս ճաշարանից, և հարիւրից աւելի ընտանիքներ էլ գործ են ստանում թէ կար ու ձևի արտանիքներին խնամող ազնուականների կոմիտէին նուիրաբերել է 1500 ռուբլի։

— Անանիմ ընկեր. գրասենեակի ծառայողները որոշել են իրանց ստացած ռոճիկներից 1% յատկացնել վիրաւորների և պահեստների ընտանիքների օգտին։

— Թիֆլիսի Փոխադարձ Վարկի Ընկ. որոշել է ընկ. եկամուտից 5000 ռուբլի յատկացնել այն հիմնարկութիւններին, որոնք օգնութիւն են ցոյց տալիս պատերազմից վնասվածներին։

— Քաղաքային առևտրա-տնտեսական ուսումնարանը այս օրերս քաղաքային կոմիտէի գործադիր յանձնաժողովին յանձնեց 679 ր. 40 կոպէկ, որպիսի գումարը նա հաւաքել է առևտրականներից՝ պատերազմից վնասվածների օգտին։

— Տղայոց 3-րդ գիմնազիայի մանկավարժական խորհուրդը և ծառայողները որոշել են պատերազմի բոլոր ժամանակ իրանց ստացած ռոճիկներից 1—3% յատկացնել զէնքի կանչված պահեստների ընտանիքների օգտին։

— Մեզ խնդրում են տպել, որ Թիֆլիսի Հայոց Երաժշտական Ընկերութիւնը, վերսկսելով իր գործունէութիւնը այս սեզոնին, ձեռնարկել է մօտ ապագայում կազմակերպել լայն ծրագրով վոկալ և ինստրումենտալ համերգ՝ կազմած մեր երաժիշտների գործերից։ Վարչութիւնը, ի նկատի ունենալով նաև ներկայ քաղաքական պայմանները, որոշել է համերգից ստացած արդիւնքի կէսը յատկացնել պահեստի զինուորների ընտանիքների օգտին։ Խումբը և օրկեստրը կառավարելու համար հրաւիրված է նորերս Կովկաս եկած Գրիգոր Միրզոյեանը։

— Թիֆլիսի որբ և չքաւոր երեխաներին օգնող «Լոյս» ընկերութիւնը իր սեպտեմբերի 2-ին կայացրած նիստում որոշել է ձրի ընդունել իր հովանաւորութեան տակ գտնվող դպրոցում տասը չքաւոր երեխաների, որոնց հայրերը զնացել են պատերազմ։

— Մուսուլմանների մէջ Անդրկովկասեան մուֆթի Հուսէյին-էֆէնդի Գայբով, ներկայութեամբ տեղական թուրք հոգևորականութեան և բազմաթիւ աղօթողների, ռուսական զօրքի Գալիցիայում տարած երկրորդ յաղթութեան առիթով մաղթանք կատարեց։

— Կուսանաց անապատի հայ կոյսերը յանձն են առել ձրիապէս սպիտակեղէն պատրաստել վիրաւոր զօրականների համար։

— Քաղաքային տեխնիկներից կազմված է մի առանձին յանձնաժողով, որը էլեկտրաքարշի սանիտարական վագոններ պէտք է պատրաստի վիրաւոր զինուորներին կայարանից հիւանդանոցները տեղափոխելու համար։

—

ԿՈՎԿԱՍ

— Կօջորում ժամանակաւորապէս բացված պօստ-հեռագրատան բաժանմունքը փակված է։

— Բաթումի մէջ և շրջակայքում արգելված է օգելից խմիչքների վաճառումը։ Զբաղմունքները բոլոր դպրոցներում սկսվել են։ Աշակերտութիւնը սկսել է գալ քաղաք, որի մեծամասնութիւնը պատերազմի երկիւղից հեռացել էր։

Քնչիչ իշխանութիւններին յայտնի է քաղաքային զանձարկղը կողոպտողի ով լինելը։ Նրան որսնելու համար եռանդուն միջոցներ են ձեռք առնված։

ՆԱՄԱԿ ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԵԱՆ

ԿՈՉ

Պատերազմ գնացած պահեստի զինուորների բազմաթիւ ընտանիքներ զրկվելով աշխատող ձեռքերից, մնացել են նիւթական նեղ դրութեան մէջ, որոնց օգնելը ամեն մէկի բարոյական պարտքը լինելով՝ բազմաթիւ անձինք և հիմնարկութիւններ զանազան ձևերով արտայայտվեցին։

«Մեղու» ընկերութիւնը, որի գլխաւոր նպատակն է օգնել չքաւոր կանանց՝ տալով նրանց աշխատանք և բարւոքել նրանց նիւթական կացութիւնը, չէր կարող հեռու մնալ պահեստի զինուորների ընտանիքներին օգնելու մեծ գործում։

Այդ առիթով ընկերութիւնը որոշել է ընդարձակել Հաւաքարում գտնված իր ձրի ճաշարանը և աշխատել աւելի լայն չափով գործ տալ պահեստի զինուորների կանանց։

Ի նկատի ունենալով որ ամեն մի անհատի և հիմնարկութեան սրտին էլ մօտ կը լինի պահեստի զինուորների ընտանիքներին օգնելու գործը, վարչութիւնս յոյս ունի, որ կարելու սպիտակեղէններ, հագնելու շորեր, կարկատելու գոգդեր և այլ պատուէրներ, ինչպէս նաև գրամով և այլ իրերով նուէրներ կուղարկեն ընկերութեանս Աշխատանքի Տուն (Авлабаръ, Лазарьевская ул.) և այսպիսով հնարաւորութիւն կը տան ընկերութեանս շատ չքաւոր ընտանիքների գործ տալու և օրոշ չափով բարւոքելու նրանց նիւթական կացութիւնը։

Վարչութիւնս շնորհակալութեամբ ընդունելով պատուէրներն և նուէրները, վերջինիս համար մամուլի միջոցով մանրամասն հաշիւ կը տայ։

Ներկայիս ընկերութեանս Աշխատանքի Տան կարտօնաժնի բաժնում աշխատում են պահեստի զինուորների երեխաներ, որոնք ձրի ճաշ են ստանում ընկերութեանս ճաշարանից, և հարիւրից աւելի ընտանիքներ էլ գործ են ստանում թէ կար ու ձևի արտ-

ՍՐՏԻ ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ,

Ճարպակալումը, սրտի սկլերոզը, սրտի բարախումը եւ թանչրցը, նէվրաստէնիան եւ ջղային հիւանդութիւնները, սեռական թուլութիւնը, զառամութիւնը, հիշողութիւնն ու նիհարութիւնը մեծ աջողութեամբ բժշկում է Սպերմին-Պէլը, որի մասին վկայում են աշխարհիս ամենայայտնի բժիշկների բազմաթիւ դիտողութիւնները գրականութեան մէջ։

„ՍՊԷՐՄԻՆ-ՊԷԼԻ„

Սպերմին-Պէլը միակ իսկական, բազմակողմանի փորձված Սպերմինն է. այդ պատճառով էլ պէտք է ուշադրութիւն դարձնել անուան վրա և չը գնել կեղծվածները, հեղուկներ և սերմային գեղձերից պատրաստված մահրամներ, որպէս անպէտք նմանողութիւններ, որոնք թէ յատկութեամբ և թէ ներգործութեամբ Սպերմին-Պէլի հետ ոչ մի առնչութիւն չունեն և յաճախ պարունակում են առողջութեան համար վնասակար տարրեր։

Ցանկացողներին ուղարկվում է ձրիաբար «Цѣлебное дѣйствіе Спермина» գիրքը. ամբողջ օրգանոտէրապիայով հետաքրքրվողներին ուղարկվում է՝ 4 հատ 7-կոպէկանոց նամակադրոշմ ստանալուց յետոյ՝ նոր լոյս տեսած «Цѣлительныя силы организма» գիրքը։

Սպերմին-Պէլին կայ ամենուրեք։

(№ 1) (П. 8663) 0—7

Профессоръ Д-ръ ПЕЛЬ и С-вья
С.-Петербургъ.
Մատակարար ՆՈՐԻՆ ԿԱՅՍԵՐԳԿԱՆ Ոեծ. Դրան

հետանոցից և թէ ընկերութեանս վերցրած պետական կապալից։

Աւելի մեծ թւով կանանց գործ տալու համար ընկերութիւնս առաջիկայ սեպտեմբեր ամսից իր Աշխատանքի Տանը բաց է անում գորգագործական արհեստանոց, որտեղ նոր գորգերի պատուէրների հետ միասին ընդունվելու են նաև հին գորգերն գործուածքները կարկատելու պատուէրներ։

Նախագահ՝ Ս. Մինասեան
Գանձապահ՝ Վ. Շահ-Պարոնեան
Քարտուղար՝ Ս. Օհանջանեան

ՆՈՒԻՐԱՏԻՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Թիֆլիսաբնակ բժ. Միքայէլ Մզարէուլեան առաջնորդ Մեսրոպ սրբազանին ներկայացրեց 100 ռուբլի Ախալցխի գիւղի նոր բացվելիք դպրոցի օգտին։

—

Մեծ-Ղարաքիլիսա, 29 օգոստ.

Մեծ-Ղարաքիլիսայի հ. եկ. ծխ. դպրոցի հոգ. խորհուրդը իր խորին շնորհակալութիւնն է յայտնում տիկնայք Մուրադխանեանին, Նալբանդեանին, Աֆրիկեանին, օր. օր. Աւետիքեանին, Իսահակեանին, Տէր-Սահակեանին, Ադամեանին, Մելիք-Շահնազարեանին, Խաչատրեանին և պ. պ. Խիզանեանին, Ցակոբեանին, Ղազարեանին, Մելիք-Գէորգեանին, Պապանեանին, որոնք դպրոցի օգտին կազմակերպած օգոստ. 13-ի մեծ զրօսանքի ժամանակ սիրալիր աջակցութիւն ցոյց տուին։

Հոգաբարձական խորհրդի նախագահ՝
բժ. Վարդանեան

ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՊԱՐՍԿԱԿԱՆ ՆՕԹԵՐ

Առևտրական խիստ տաղնապ է տիրում Պարսկաստանում։ Դէպի Եւրոպա արտահանութիւնն ու այնտեղից ներմուծումը միանգամայն դադարել է։ Հազարաւոր հակերով մետաքսի խոպակները թափված են մնացել Բաշտում և Էնզէլիում։ Հազարաւոր կոլիպոստալ ապրանքներ, որ պատուիրած են Եւրոպայում և արժէքներն էլ վճարած, չեն ստացվում. առևտրականները ձեռքները ծալած նստած են։ Կենսական մի շարք մթերքներ, որ ստացվում են Եւրոպայից և Ռուսաստանից, ինչպէս են՝ թէյ, շաքար, նաւթ, ալիւր և այլն, կրկնապատիկ արժէքներով են ծախվում։ Եւ դեռ կասկած կայ, որ էլի բարձրանան։ Մար

Բաշտ

Խմբագիր-հրատարակիչ՝
Հ. ԱՌԱՔԵԼԵԱՆ

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ԱՌԱՋԻՆ ՄԱՍՆԱՒՈՐ ՀԻՒԱՆԴԱՆՈՑ

Բժշկ. Բ. Ղաւասարդեանի

Հիմնված 1880 թ.

(Կուլիա, Վօրոնցովի արձանի հանդէպ)

Ամեն օր, բացի կիրակի օրերից

«606»-ի եւ «914»-ի ներսրսկում բժշկական խորհրդակցութեամբ՝ առ. 11—12 ժ.

ԱՌԱՒՕՏՆԵՐԸ

Բ. Ա. ՆԱՀԱՊԵՏԵԱՆ—11—12 ժ. վիրաբուժութեան վենէրական (սիֆիլիս) հիւանդութիւն։

Բ. Գ. ԱՂԱՍԱՐԵԱՆ—1—2 ժ. ներքին ջղային և երիխայոց հիւանդութ.։

Զ. Ի. ԲԱԲԱՆԱՍԵԱՆ—10—11 ժ. մանկաբարձութիւն, կանանց և երեխայոց հիւ.։

Մ. Մ. ԲՆԻՄԱՍՕՎԻՉ—10—12 ժ. ականջի, կոկորդի, քթի հիւանդութ.։

Մ. Դ. ԱՌԵՏԻՍԵԱՆ—11—12 ժ. մորթու, վենէրական վիրաբուժութեան և միզասեռ. հիւ.։

Ա. Պ. ԿԱՐԱՊԵՏՅԱՆ—12—1 ժ. երեքշ. հինգշ. և շաբաթ. երեխայոց ներքին և հիւ. և ծաղկահատ.։

Ց. Ց. ՏԷՐ-ԳՐԻԳՈՐԵԱՆՑ—12—1 ժ. երկուշ. չորեքշ. ուրբաթ. ներքին և երեխայոց հիւ. և ծաղկահատ.։

ԿԻՆ-ԲԺԻՇԿ ՏԷՐ-ԳՈՒՐԵԱՆ—12—1 ժ. մանկաբարձութիւն և կանանց հիւ.։

ԴԵՊՈՆԵՐԸ

Մ. Դ. ԱՌԵՏԻՍԵԱՆ—6—7 ժ.։

Ց. Ց. ՏԷՐ-ԳՐԻԳՈՐԵԱՆՑ—6—7 ժ.։

Վճարը 50 կ.։ Հրաւէրները ձրի։ Համախորհրդի (կոնսիլիումի) և օպերացիայի համար առանձին։

Հիւանդանոցի վերատեսուչ՝
Բժշկապետ Բ. Ղաւասարդեան

1. 0—80

Ատամնաբուժարան

Հիմնված ատամնաբոյժ

Բ. ՀԱՅԿԻՆԱՅԻ

նախաձեռնութեամբ։ Թիֆլիս, Միխայլովսկի պր. № 76

Բուժարանը բաց է հիւանդների համար օրվայ ու գիշերվայ ամեն ժամին։ Ատամները բուժելու և պլոմբելու համար վճարը սահմանված է ըստ հատատված սակագնի։

Բուժարանում գործում են 5 բժիշկ-մասնագէտներ։ բժ. վիրաբոյժ Բ. Բ. Պիրազով (որ ժամանակաւորապէս բացակայ է)։

Բուժարանն ունի կատարելագործված լաբորատորիա արհեստական ատամներ պատրաստելու համար։ Կատարվում են ամեն տեսակ ատամ նա-տեխնիկական աշխատանքներ և շտապ վերանորոգումներ 3 ժամվայ ընթացքում։

(օ. մ.) 755. 100—13

Ամենաբուժարան

Բ. ՀԱՅԿԻՆԱՅԻ

նախաձեռնութեամբ։ Թիֆլիս, Միխայլովսկի պր. № 76

Բուժարանը բաց է հիւանդների համար օրվայ ու գիշերվայ ամեն ժամին։ Ատամները բուժելու և պլոմբելու համար վճարը սահմանված է ըստ հատատված սակագնի։

Բուժարանում գործում են 5 բժիշկ-մասնագէտներ։ բժ. վիրաբոյժ Բ. Բ. Պիրազով (որ ժամանակաւորապէս բացակայ է)։

Բուժարանն ունի կատարելագործված լաբորատորիա արհեստական ատամներ պատրաստելու համար։ Կատարվում են ամեն տեսակ ատամ նա-տեխնիկական աշխատանքներ և շտապ վերանորոգումներ 3 ժամվայ ընթացքում։

(օ. մ.) 755. 100—13

Էմ. ք. Նազարեանցի գրքերից մեզ մօտ

ծախվում են հետեւեալները.

1) Ընտիր հատ. ա. մ. 5-դ տպ. Սրձակ . . . 80 կ.
2) Ընտիր հատ. բ. մ. 2-դ տպ. Բանաստեղծ. . . 80 կ.
3) Խաչեր . . . 30 կ.
4) Ոտանաւորներ երեխաների համար . . . 40 կ.

Գումարով գնողներին, 10-ից ոչ պակաս, 20% զիջում։ Ճանապարհի ծախսը (վերադիր վճարով) մեզանից։

Մեր հասցէն՝ Тифлисъ, Авлабаръ. Константиновская ул. 3. М. М. Назарьянцъ.

(և. հ. շ.) 818. 10—4

Ծխական և պետական դպրոցների համար իմ կազմած

Կրօնի դասագրքերը

Ա. տարի . . 25 կ.
Բ. » . . 25 »
Գ. » . . 25—30 կ.
Դ. » . . 30 »
Ե. » . . 50 » (Հին Ուխտ)
Զ. » . . 50 » (Նոր-Ուխտ)
Է. » . . 45 » (Գործք-Առք.)

Կարելի է ստանալ՝

1. Ինձ մօտ՝ Тифлисъ. Бебутовская 52.
2. «Գիր» դրավաճառանոցում (որտեղ է և պահեստը) և՝
3. Միւս հայ դրավաճառների մօտ։

Կանխիկ վճարողներին 25% զեղչ։

Սահակ ա.-ք. Սահակեանց

Մի վարժուհի

Տարրական դպրոցի ուսուցչուհու ցէնզով և երեք տարվայ փորձառութեամբ, ցանկանում է դասեր վերցնել հայոց ծխ. դպրոցներում. կարող է աւանդել ռուսաց լեզու, թւաբանութիւն, ձեռագործ ու կար ու ձև։

Հասցէն՝ Тифлисъ, Бѣлинская № 25, квар. № 21, спросить учительницу. 834. 1—1

„ՄՇԱԿի“ ԽՄԲԱԳՐԱՏԱՆԸ ՎԱՃԱՌՎՈՒՄ ԵՆ

L. SOLUSOՅԻ հետեւեալ երկերը.

1) ԽՈՍՏՈՎԱՆՈՒԹԻՒՆԸ, թարգմ. Սուրխաթեանի . . . . . 30 կ.
2) ԿՕՆՖՈՒՑԻՈՍ (Չինական իմաստունը), խմբագրութեամբ Լ. Ն. Տօլստոյի, կազմեց Ա. Բուլանժէ, թարգմ. Սուրխաթեանի . . . . . 7 կ.
3) ԱՍԱՑՈՒԱԾՆԵՐ ՄԱՀՈՄԷԴԻ, ընտրված Լ. Տօլստոյից, թարգմ. Լ. Դանիէլեանի . . . . . 5 կ.
4) ՔՈՐԵՐԸ, թարգ. Դանիէլեանի . 5 կ.
5) ԻՆՉՈՎ ԵՆ ԿԵՆԴԱՆԻ ՄԱՐԴԻԿ, թարգմ. Լ. Դանիէլեանի . . . 10 կ.

Նրանք, որոնք այս գրքերից մի-մի օրինակը պահանջեն մեզանից փողը կանխիկ ուղարկելով, կը ստանան 10% զեղչ և ճանապարհածախսը մեզ վրա։ Վերոյիշեալ վճարով պահանջողներին զեղչ չի լինի։

Հասցէն՝ Ред. газ. «Мшакъ», Тифлисъ.

10—10

Թիֆլիսի Մանրաշեան Առեւտրական Դպրոց

Աշակերտների ընդունելութիւնը շարունակվում է։ Այբբենական բաժանմունքում ընդունվում են երեխաները առանց նախնական պատրաստութեան։ (ա.օ.) 836. 3—1

ԿԱՐ ՈՒ ՁԵՒԻ ԴՊՐՈՑ

Ն. Գ. ՇԱՀՈՒՄԵԱՆ-ԴԱՇՏՈՅԵԱՆԻ

Ընդունվում են նաև չքեղ ձեռագործներ։ Կուրսը տևում է 1—4 տարի, նայած աշակերտուհիների հասակին։ Ընդունվում են պատուէրներ կանանց և երեխայոց զգեստների և սպիտակեղէնի։ Ընդունելութիւնը ամենայն օր, առաւօտեան ժամը 10—2-ը և երեկ. 5—6-ը։ Հասցէն՝ Экзаршеская площадь, № 5.

814 10—7

Առեւտրի եւ Արդիւնաբերութեան Մինիստր. տնօրէնութեան ներքոյ գտնվող

Տ. Մ. ՓԻԼՕՅԵԱՆԻ

ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ԳԻՏՈՒԹԻՒՆՆԵՐԻ ԿՈՒՐՍԵՐՈՒՄ

Թիֆլիս, Միխայէլեան պր. 24/2. Տելէֆօն № 976.

Տալիս են երկսեռ անձերին մասնագիտական առևտրական կրթութիւն։

Դասընթացքն աւարտողներին տրվում են ատտեստատներ։

Դասընթացքներ գրաշրջանները կատարվում են կուրսերում՝ Լօնդօնի Pitman և Գարիզի Pigier դպրոցների ձևով կազմակերպված Muster-Comptoir-ում։ Նիւթերն առնվում են բէյալ կեանքից։ Առարկաներն են. ա) պարտադիր. 1) Հաշւապահութիւն (պարզ, խառ., գերմ., ֆրանս., ամերիկական, բանկային և գործարանական). 2) Առևտրական թղթակցութիւն. 3) Քաղաքատնտեսութիւն. 4) Օրէնսգիտութիւն (առևտրական իրաւունք, մուրհակի կանոնադրութիւն). 5) Առևտրական թղթակցութիւն համրիչի վրա. 7) Գայթակղութիւն (ամենապատ ձեռքի ուղղումն), արագագրութիւն. բ.) ոչ-պարտադիր. 1) Ռուս լեզուներ. 2) Ոգագրութիւն. 3) Դակտիլոգրաֆիա (բեմինգտոն և ուր.) և 4) Առևտր. թղթակցութիւն օտար լեզուներով։ Զբաղմունքները կատարվում են և գաս-գաս։ Ունկնդիրների թիւ շատութեան պատճառով բացվում է երկրորդ զուգընթաց բաժանմունք, որը մանաւանդ յարմար է օտարազգացիների համար։ Ունկնդիրների թիւը սահմանափակված է։ Դարպասմունքների սկիզբը սեպտեմբերի 15-ին։ Խնդիրների ընդունելութիւնը առ. ժամը 10—12-ը և երեկ. 4—7-ը։ Ծրագիրը և կանոնները ուղարկվում և տրվում են ձրիաբար կուրսերի շէնքում։ Կուրսերը ֆիրմաներին յանձնարարում են հաշւապահներ, օգնականներ և առևտր. այլ ծառայողներ՝ կուրսերի ընթացաւարտներից և իրանց ընդունակութեամբ աչքի ընկնողներից։ (Ընթացիկ տարում կուրսերն ունեցել են 334 ունկնդիր, որոնցից 67 հոգի իգական սեռից)։

Կուրսերի հիմնադիր՝ Տ. ՓԻԼՕՅԵԱՆ

(ա. օ.) 720. 0—22

ՍՏ. ԼԻՍԻՑԵԱՆ, ՅՈՎՀ. ԹՈՒՄԱՆԵԱՆ ԵՒ Լ. ՇԱՆԹ

ԼՈՒՍԱԲԵՐ

Հայերէն լեզուի պատկերազարդ դասագիրք 1914 թուի տարի։

ԱՌԱՋԻՆ տարի . . . 30 կ. ♦ ԵՐՐՈՐԴ տարի . . . 55 կ.
ԵՐԿՐՈՐԴ » . . . 45 կ. ♦ ՉՈՐՐՈՐԴ » . . . 65 կ.

ԼՈՅՍ ՏԵՍԱԻ

ՀԻՆԳԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ

Դժուար ըմբռնելի բառերի բացատրութիւններով, լեզուական վարժութիւններով, շարադրական նիւթերով եւ հեղինակների կենսագրականներով։ Արեւելեան եւ արեւմտեան բաժիններով։ Գինը 85 կոպէկ։ Դիմել բոլոր գրավաճառներին։ Պահեստը—Թիֆլիս «ԳԻՐ» գրախանութ։ Կ. ՊՕԼՍԻ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ—արևմտահայոց լեզուով—ԼՈՒՍԱԲԵՐ այբբենարան, ա. բ. գ. և դ. տարիներ։ ՎԱՐԺՈՒԹՈՒՆՆԵՐ ա. և բ. տարիներ և ՈՒՂԵՑՈՑՑ—ԳՐԵԼ ԿԱՐԴԱԼ ՍԱՎՐԵՑՆԵԼՈՒ ԵՂԱՆԱԿԸ։ Պահեստը՝ Կ. Պօլիս «ԱՐԾԻՒ» գրախանութ։

(24,28,31,2,5) 796. 6—6

ՀԱՇԻԱՊԱՀԱԿԱՆ ԵՒ ԳՐԱՄԵՆԵԿԱՅԻՆ ԳԻՏԵԼԻՔՆԵՐԻ ԴԱՍԸՆԹԱՑՔՆԵՐ ԹԻՖԼԻՍԻ Ա-ԻՆ ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ԴՊՐՈՑԻՆ ԿԻՑ

Երկսեռ անձանց համար

(XV տարի)

Դասընթացքները գտնվում են Առևտրի և Արդիւնաբերութեան Մինիստրութեան իրաւասութեան ներքոյ։

Դասընթացքներում աւանդվում են իտալական կրկնակի սիստեմով հաշւապահութիւն համապատասխան արդիւնաբերութեան զանազան ճիւղերին, առևտր. թղթակցութիւն, առևտր. իրաւունք, ոգագրութիւն և ցանկացողներին սովորեցնում են գրող մեքենայի վրա։

Պարապմունքների սկիզբն է սեպտեմբերի 15-ից 1914 թ.։

Դասընթացքները տեւում են 5 ամսից ոչ աւելի։ Դասընթացքներն աւարտողները ստանում են ատտեստատներ։ Զբաղմունքները երեկոները՝ շաբաթական 3 անգամ։ Վճարը 40 ր. ամբողջ դասընթացքի համար։

Խնդրագրերը յանուն Թիֆլիսի Առևտրական Դպրոցի վերատեսչի ընդունվում են դպրոցի դիւանատանը առ. ժ. 9-ից մինչև ցեր. ժ